

EESTI METS

METSA- JA JAHIASIANDUSE KUUKIRI

Nr. 7

JUULI

1928. a.

VASTUTAV TOIMETAJA:
O. DANIEL

VÄLJAANDJA:
E. METSATEENIJATE ÜHING

A.-S. „SILVA“

Tallinnas, Merepuiesteel nr. 17.

Telefon kontoris 9-29, 13-80, kaupluses 18-09.

Metsaosakond 13-20.

Telegrammi-aadress: Tallinn—„Silva“.

Soovitame rikkalikus valikus kuivi hõõveldatud
ja hõõveldamata

kuuse- ja männilaudu,

kuivi tamme-, saare-, jalaka-, kase-, lepa- ja
haavalaudu.

Ümmargusi ja kanditud

palke

kõigis nõuetavates pikkustes ja jämedustes.

Ümmargusi ja saetud

latte

Saeveskis võetakse vastu ja täidetakse rutuliselt igasuguseid
tellimisi. Ostame igasugust metsamaterjali piiramata arvul.

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUUKIRI

Toimetuse ja talituse: Tallinnas, riigimetsade valitsuse juures. Kõnetraat 12-75. Address: Kuukiri „EESTI METS“, Tallinn, postk. 97.	Tellimise hind: Aastas . . . . . Kr. 4.— Poolaastas . . . . . „ 2.— Veerandaastas . . . . . „ 1.— Üksiknumber 35 snt. Välismaale 6 krooni aastas.	Kuulutuste hind: $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . . . Kr. 20.— $\frac{1}{2}$ lehekülge . . . . . „ 10.— $\frac{3}{4}$ lehekülge . . . . . „ 5.— Tekstis ja kaanel 50% kallim
---	---	--

Nr. 7.

Juuli 1928.

8. aastakäik.

Mõni sõna okaspuumetsa kunstlikust uuendamisest.

Alfr. Auksmann.

Metsa kunstliku uuendamise all ei tule mõista mingisugust kunstliku abinõu käsitamist metsa noorendamise juures, vaid selle all tuleb arvata metsa loomuliku noorendamise järeleaitamist, kus peame kokkuhoidlikult looduse poolt antud varaga — seemnetega — talitama ja temale andma soodsaid kasvu-tingimusi.

Et meil aga oleks võimalik metsa tema nõuetele vastavalt uuendada, selleks peame oskama lugeda seda suurt looduseraamatut, mis seisab meie metsameeste silmade ees — meie metsa. Me peame vaatlema, kuidas kasvavad meie metsa puud vabas looduses ja kuidas nad tahaksid saada kasvatatud, et nad meile suudaksid pakkuda kõige suuremat tulu. Siin ei aita meid targad raamatud, siin on ainus päästja meie terav silm.

Välja minnes põhimõttest, et külitatud taim ei ole millalgi halvasti istutatud, peame seda alust võimaluste pii-

rides ära kasutama. Loodus ise külib ainult; et ta aga seemnetele igakord valida ei saa soodsat asupaika, raputab ta seetõttu rohkem seemet, kus seemnete hulk 1 tiinu kohta võib olla 50 naela ja rohkemgi. Arusaadav, et idaneda võivad ainult need terad, mis maapinnale kukkudes seal leiavad sündsa koha ja katte, kus jätkub küllalt niiskust idanemiseks. Kui võtta arvesse, et meil ühe tiinu peal on umbes 10.000 lappi, peame küsima, kui palju tuleks meil võtta külviks seemet.

Tehtud katsete järele olen leidnud, et meie Eesti männiseemet läheb ühe naela peale 71 — 83.000 tera, või keskmiselt 77.000 tera. Lõuna-Soomest saadud männi-seemet läks ühe naela peale 83.000 tera ja veel kaugemalt põhja poolt Rootsist saadud seemet koguni 90.000 tera; kuuse-seeme on suurem ja raskem kui männiseeme ja seda läheb naela peale umbes 66.000 tera.

Meil on seni külvide juures võetud umbes 5 naela seemet 1 tiinu peale ja rohkemgi.

Et meil suuremalt osalt on tegemist männi külvidega, siis toon siin näite mändide kohta. Kui võtta 5 naela männi seemet, siis oleks see ligikaudu 400.000 tera, mis ärajagatult 10.000 lapi peale annaks igale umbes 40 tera. Kui arvestada keskmise idanemise võimega 80%, peaksime saama umbes 30 idanevat tera ühe lapi peale. Tegelikult meie 5 naela külvi juures niipalju taimi ühe lapi pealt kunagi ei leia, sest suurt hulka seemet ei kaeta korralikult, ta jääb selle tõttu idanemata või linnud nopivad ta ära. Kui meil seemet oleks küllalt ja odavasti käepäralt, ei oleks suuremat kaotada, kuid võttes arvesse, et meil hea seemne saamine on raskendatud ja temaga peame talitama kokkuhoidlikult, võime julgesti külida palju vähem ja saada rahuldavaid tagajärgi juba 2 naela külvi juures ühele tiinule, kuid tingimusega, et seeme korralikult kaetaks; see on kerge teostada, kui lapi peale tõmmata diagonaalselt kriips, kuhu seeme sisse lastakse ja siis pealt kinni kaetakse, nii et jääks ühe sentimeetri paksune maakate. Sel kombel saaks iga lapi peale umbes 15 tera, millest vähemalt 10 peaksid idanema.

Täiskülviks võetakse meil isegi 10 naela ja rohkemgi veel ühele tiinule, kuna ka siin võib talitada kokkuhoidlikumalt. Olen möödunud suvel Soomes näinud täiskülvi rukki alla, mis oli tehtud 2 klgr. 1 ha. peale, ja pean tunnustama, et tagajärg oli täiesti rahuldav; nii peaks siis ka meil 5 naela ühe tiinu täiskülviks olema küllalt.

Külvi-ajaks on meil seni võetud kevadine aeg peale maa sulamist, mis tuleks nimetada ka kõige soodsamaks. On tehtud ka katseid külviga Soome eeskujul kevade poole talve lume peale; kui lumi soojemate ilmade tõttu juba sulama hakkab, kuid rahuldavaid tagajärgi ma veel näinud ei ole. Seesuguseks külviks peab maapind enamalt sügisel olema hästi ettevalmistatud ja nimelt nii, et maa ise kevadel sulamise juures

ära lagunedes suudab seemne katta või pakub idanemise võimalust.

Maapinna ettevalmistamisel külviks on suur tähtsus, sest et hästi ettevalmistatud maapinnal seeme võib hästi idaneda ja kasvada.

Enne selle küsimuse juure asumist heidan korra pilgu sellele, kuidas mõni puuselts loomulikult kasvades endale valib asukoha ja asetab juurekava. Näiteks kuusk otsib endale ikka kõrgemad kohad, olgu see kuuse või teiste puude kändude juure, märjal pinnal otsib endale kõrgemad kuivemad või värskemad kohad, nii näeme teda vanadel ümberkukkunud ja äramädanenud puude tüvedel kui ka mädanenud kändudel ja samblaga kaetud kivil, ümberkukkunud puude mätastel, kraavist väljavisatud mullal, metsa teede kõrgematel kohtadel jne.

Kõhnal õhukese huumuse korraga kaetud maapinnal tärganud mändidel on juurekava koguni teisiti välja arenenud kui rammusal maapinnal; esimesel juhul on sammajuur, mis harilikult otse alla maa sisse tungib, peaaegu kadunud, kuna aga maapinna pealmine õhuke huumuse kord on läbi põimitud juurtega, nagu kasvaks mänd pae peal, kuhu juured ei saa sügavamale tungida.

Kuidas valmistatakse aga meil tihti maapinda külvi jaoks?

Tehakse harilikult lapid, või õigemini ütelda augud, kuhu seeme sisse külitakse. Kõhnemal maapinnal kõrvaldatakse seega ühtlasi ka kogu huumuse kord. Tagajärg esimesel suvel on see, et seeme idaneb hästi aukudes, kus selleks jätkub küllalt niiskust ja on olemas rammusam maapind. Järgmise aasta kevadel peale maa sulamist on suurem osa taimedest kadunud, sest nad on üles kerkinud ja ära kuivanud või kaovad ka juba ennem sooja päikese paistel, kui augud veel on jääga kaetud või maapind sulamata, mille tõttu taimed rohkem niiskust ära auravad kui maapind suudab neile seda anda.

Kuivemal kõhnal maapinnal muutuvad taimed juba esimesel suvel kollaseks ja kuivavad ära. Nii esimesel kui teisel

gi juhul leiduvad lappide või aukude ääres taimed, mis jäävad mõnikord paremini kasvama, sest siin on need kohad rammusamal maapinnal, mis kevadel ei kerki külma käes, ja kõhnemal maapinnal, kus huumus olemas, mis taimi toidab ja neile annab niiskust.

Nagu siin ülalpool nähtused õpetavad, ei tohi külvilappide tegemise juures kunagi heita kõrvale huumust kui niiskuse hoidjat ja toiduaineid sisaldajat maapinna korda, vaid see peab jääma kohale ja olema juurtele kättesaadav. Kui külvi juures rohukasv pole takistuseks või esialgu teda pole karta, jäetagu huumus puutumata ja külvatagu selle peale või sisse, kust enne sammal on kõrvaldatud, ja kaetagu seeme kas mullaga (huumusega), liiva või saepuruga; kus rammusam maa pandagu mätas ümberpöörduvalt auku tagasi, nii et peale poole saaks õhuke kord liiva. Niiskematel kohtadel ja ka neil juhtudel, kus on tegemist suure rohukasvuga, on tarviline, et mätas asetataks august kõrvale maa peale rohuga allapoole. Külvideks ettevalmist. maapind peab vähemalt olema loomuliku tihedusega, vastasel korral tuleb ta jalaga kinni suruda, kuna aga seemne peale pandud kate ei tohi olla tihedasti kinni surutud, sest seesugusel korral aurab maapind palju niiskust ära, ja kuivemal pinnal ja kuivematel aegadel võib niiskuse puudusel idanemine muutuda küsitavaks. Savisegasel maal ei tohi kunagi seemet selle maaga kinni katta, sest tihti võib maapind pealt kõvaks muutuda ja noored taimed ei suuda katet läbi suruda ja külvi on ebaõnnestanud; sündsaks katteks võetagu huumust, liiva või saepuru. Neil juhtudel, kus külm taimi kevadel kergitab, olen liivakattega saanud häid tagajärgi. Külvi- ja istutamiskohade ettevalmistamine olgu igal juhul sügisene töö, kuna kõige paremaks külviajaks peab jääma varajane kevadine aeg.— Neil kordadel aga, kus maapind on kaetud samblaga, mida kerge on pealt kõrvaldada, võib seda teha ka kevadel külvi juures.

Külvikohtade või lappide vahe ei

ole tähtsusetu. Saksamaa katsejaamade andmete järele on kõige soodsam side 1.25 m. ehk 4 jalga taimest taimeni. Kõhnemal maapinnal peaksid vahed olema veel väiksemad ja tuleks alla minna kuni 3 jalani.

Kuigi me asume seisukohal, et kõige ideaalsemaks metsa noorendamise abinõuks oleks loomulik noorendamine ja teise astme peale asetame külvi, oleme siiski mitmel põhjusel sunnitud võtma abiks ka istutamise. — Me istutame kuuski ja võtame selleks 2—4-aastased koolitamata ja koolitatud taimed; tähendan siin selle peale, et kuuske ei tohi millalgi asetada sügavamale maa sisse kui tema varem on kasvanud. Väga häid tagajärgi annab kuuse istutamine mättale, sest siis ei kannata ta rohukasvu all ja juured võivad areneda loomulikul teel. Tarvitusel on meil ka kiiluga kuuse istutamine, milleks võetakse 2—3-aastaseid taimi. Vanemate, rohkem arenenud juurekavaga kuuskede istutamisest tuleks loobuda, kuna 3-aastased ei ole ka enam päris soovitatavad seesuguseks istutamiseks, sest et rauaga istutades antakse kuuse juurtele seisukord, mis ei vasta tema loomuliku arenemise käigule. Vanemad kuused tuleksid istutada käsitsi paljaste juurtega. Häid tagajärgi võib saada istutamiseega käämerpuuriga, kus selleks võib võtta vanemaid kuuski, kuid puur peab olema seevõrra avar, et ta juuri väljavõtmise juures palju ei rikuks. Niisuguseid sündsaid taimi käämerpuuri tarvis leidub metsa ääres, metsa alla jäetud põldudele, kui ka metsast lagedamatelt kohtadelt või seks otstarbeks külitud metsalagendikkudelt. Võin niisugust istutamise viisi soovitada, sest see on võrdlemisi odav ja korraliku töö juures annab häid tagajärgi.

Männi istutamine sünnib meil 1- ja 2-aastaste taimedega kiiluga või rauaga. Maapinna ettevalmistamine tuleb teostada, nagu see külvide juures näidatud. Kaheaastaste mändide istutamist ei võima lugeda soovitatavaks, sest et siin juurtekava võib olla juba seevõrra arenenud,

et korralik maa sisse asetamine muutub raskeks, mis pärastisele kasvule ei jäta avaldamata halba mõju. Mõnelt poolt tuuakse ette, et hea maapinna peal kasvatatud taimed pärast kõhne-maa maa peal hakkavad põdema. Mina seda oma poolt kinnitada ei saa, küll olen leidnud, et seesugused taimed ka halvema või nõrgema maa peal võivad paremini kasvada kui kõhna maa pealt võetud taimed.— Kuidagi ei või pidada soovitavaks, kui näiteks mändide istutamiste juures taimed juurtega savipudrust läbi tõmmatakse, millega juurtele mingisugust emapiima tahetakse kaasa anda, kuid selle juures juured nii üksteise külge savitatakse ja sedaviisi maa sisse pistetakse. Niisugune deformeeritud juur ei suuda enam täita oma ülesannet. Kui 2-a. männitaimede juured võiks asetada mulda nii, nagu nad seisid loomulikult kasvades peenra peal, siis võivad need oma ülesannet täita ja muretseda taimetele toitu ja niiskust rahuldavalt. Niisugust mitte looduse nõuetele vastavat juurte asetamist võib üheaastastel mändidel ennem ära hoida ja selle tõttu näeme, et mõnikord väljaisutatud ühe- ja kaheaastased mändid aastase kasvamise järel on muutunud ühesuuruseks. Kruusamaa peal on tarviline rauaga istutatud mändidele auku anda lisaks turbamulda, et juured kivikeste vahel ei saaks nii kergesti vigastatud, pealegi mõjub see ka edukalt taimede kasvule. Olgu siin pöördud tähelepanu ka sellele, et taimede juured nii ülesvõtmisel peenra pealt kui ka metsas istutamise juures ei saaks kuiva tuult ega päikest, mis juured ära kuivatab. Kattteks taimedele võetagu istutamise juures soosammalt (sphagnum), mis enne tuleb vette kasta.

Nii peale külvi kui ka istutamist tuleb taimede eest hoolt kanda; rohtu kasvaval pinnal tuleb seda tingimata kitkuda või niita ja see peab sündima peatselt, niipea kui see juba hakkab taimet varjama. Tihti niidetakse hilja sügise poole, et sellega taimi päästa, mis aga ei ole lubatav, sest niisugusel korral on selgesti näha, et taimed on

nõrgad ja kollakad, sest pidid hulka aega kasvama vilus rohukatte all.

Praeguseni ei ole teadus veel suutnud selgitada, kuivõrra või missugusel määral peitub pärivus seemnes, kuid on kindel, et meil tuleb sellega arvestada. Kuulsaks saanud Darmstadti mändid, millest esimestest meil veel mõned 50-aastased varem hoiatuseks on järele jäänud, õpetavad meid ja peaksime jõudma nii kaugemale, et iga metskonna tarvidus kaetaks seemnetega, mis on korjatud metskonna parematelt puestik-kudelt.

Taimeaedadeks, olgu need ajutised või jäävad, tuleksid meil valida kohad, mis asuvad rammusamal maapinnal; ei pruugi karta, et see võiks pärastisele taimekasvule metsas avaldada halba mõju.

On ju möödapääsemata nähtus, et taimeaedades umbrohu väljakorjamisega, komposti peenarde peale panemisega jne. maapind tehakse liig kobedaks, kuid siin ärgu unustatagu liig kobedaks muutunud mulda kinni tallata peenarde tegemise juures, sest vastasel korral võib kergem maa kuival ajal muutuda üleliia kuivaks ja seemned ei hakka idanema. Külvippeenarde peale seemnete kattteks pandud mulda ei tohi kinni tallata.

Et seemnepeenrad ei kasvataks palju umbrohtu, on soovitav külviridade vahed samblaga kinni katta ja väikesi kive peale panna, et tuul sammalt (sphagnum) ära ei puhuks. Ka seisab niisugusel korral peenar niiskem. Soomes taimeaias olid peenrad üleni esialgu kinni kaetud pergamentpaberiga, see hoiaks tühtlasi ka ära, et linnud seemet ei nopiks.

Et seeme lindude poolt puutumata jääks, soovitan värvida suurikuga (Mennige), kus 10 naela seemne peale tuleb võtta 1 nael värvi.

Männikäbide korjamise kohta tähendan siin, et suurematel käbidel on suurem seeme, suuremal seemnel suurem idanemisvõime, suurematest seemnetest saame suuremad taimed, millest esimeste aastate kasvamise juures metsas, kus

on tegemist rohukasvuga, on suur tähtsus. Sellega ei taha ma ütelda, et ainult suuri käbisid tuleks korjata, mis tegelikult oleks seotud suurte kuludega, vaid sellega olgu ainult tähendatud sellele, et ei ole soovitatav korjata liig väikesi käbisid vakkade arvu suurendamiseks.

Tihti juhtub meil metsas kohti või madalaid külma-auke, kus kevadine hiline külm järjekindlalt kuused ära viigastab ja need rohu seest välja ei pääse. Selleks soovitatakse taimeaedades välja valida seemnepeenarde pealt niisugused kuused, missugused hakkavad hiljemalt kasvama, ja neid metsa välja istutada. Kui aga niisugustel külmast tihti rikutud kohtadel kasvavad lehtpuud, siis tuleksid need tingimata esialgu jätta

kasvama, kuni kuused nende all on külma küüsisist välja pääsnud.

Lõpuks olgu öeldud veel paar sõna taimeaedadesse seemne külvi kohta. Teatavasti kasvavad taimed seda paremini ja suuremaks, mida harvemalt nad seisavad, ja selle tõttu ei oleks soovitatav liig tihe külv. Kui võtta 10 ruutsülla peenra pinna peale 1 nael männi- või kuusesemet, siis peaks iga metsamees saama häid tagajärgi.

Olen siin tähendanud mõned puudused, mis tihti korduvad ja sünnitavad arusaamatusi meie igapäevases elus ja millest tuleks loobuda ja seepärast jääma lootma, et need minu read selleks kaasa aitavad.

Zooni Põhja-Ameerika Ühisriikide metsandusest.

Andmetel R. Werberg.

Ühisriikide tööstuses puu, kui tooresaine, asub tähtsuse järele kolmandal kohal. Senini on kasutatud puud aga raiskatult ja hoolimatult. Sarnase talituse tagajärjel kahanevad Ühisriikide metsatagavarad kohutava kiirusega ja rahvamajanduse juhtide ees tekib küsimus, kuidas kõrvaldada või vähendada neid hädaohte, mis varitsevad tööstusi metsade hävitamise puhul.

Sellepärast üheks tähtsamaks Ühisriikide metsade valituse — General Forest Service'i — ülesandeks on leida abinõusid, kuidas seniseid ebaratsionaalseid puukasutamise ja ülestöötamise viise kõrvaldada või nende mõju piirata. — Viimastel aastatel on kutsutud esle laiematele rahvafiksidele metsade kaitse ja hoidmise mõtte selgitamiseks n. n. „rahtuulise metsanädal.“ Selle „näda“ peatähtsus seisab selles, et igasuguste propagandaabinõudega püütakse selgitada metsade tähtsust. Grilise tähtsuse omandab aga koolide kaudu tehtav selgitustöö.

Ühes sarnase metsanduse populariseerimisega on asutatud ka teaduslikult uurima neid

põhjust, mille tõttu nii kiirelt väheneb endine hiiglasuur Ühisriikide metsapind.

Raiaulatuslikkude statistiliste uurimuste abil on suudetud teha kindlaks, et praegune metsamaterjalide kasutamine ja nende ümbertöötamine on seotud suure tooraine kaotusega. Ühisriikide metsapind on 469,5 miljonit aakrit ehk ümmarguselt 188 miljonit ha suur (1 aakr — 0,4 hektaari). See ala moodustab aga ainult 57% endisest ürgmetsa pinnast, nii siis veidi alla poole endisest metsadest on hävitatud täieliselt. Kuid ka ülejäänud puuestikud on tubliski kannatanud ebaratsionaalse kasutamise ja läbiraumiste tõttu nii et tegelisel viisil arvestada praegu ainult 1/3 endisest metsapinnast.

Ühisriikide metsad asuvad ida- ja lääneosas, kuna keskosas on metsatuaene. Ida-poolne osa (Atlandi ookeani poolne) omab kõrgele arendatud tööstuse ja on kõige varemini koloniseeritud osa, — seetõttu oli metsade kahanevamine siin väga intensiivne: tervet puutumata metsa on siin veel umbes 24 miljonit ha ehk 9% endisest metsa alast. Läänepoolne (Waltse ookeani poolne) osa

on kannatunud vähem ja siin leiame praegu veel 31 miljonit ha metsa ehk umbes 50% endisest ürgmetsa pinnast. Sellega tööstuserajoonid on metsavaesed, kuna metsamaterjalidega kohati talitatakse väga raiskaval.

Statistiliste andmete põhjal selgub, et suurimaks metsa hävimise teguriks on tulekahjud, mis tekivad osalt juhuslikkudel, osalt kuritahtlikkudel põhjustel. On tehtud kindlaks et iga-aastane kaotus tulekahjude (osalt küll ka putukate hävituse ja tuule tegevuse) tõttu teeb 2,400 miljonit kantjalga f. o. 10 miljonit kantkülda puumasfi. Tulekahjude vastu võitlemine on forraldatud eeskujuliselt, kuid täieliselt kõrvaldada nende tekkimist on võimata. Metfades hindamise järele tertve tarbepuumaterjalide tagavarara ümmarguselt arvatud võrdub 3.000 miljonile kantküllale, kuna iga-aastane raiumise osa moodustab ligikaudu 90 miljonit kantkülda, millest 48 milj. f.-f. langeb jämedama tarbepuu — saepalkide, raudteeliiprite j. n. e. peale, kuna ülejäänud 42 milj. f.-f. moodustab peenema materjali — tugipuud, postid j. n. e.

Arvestades metsa juurekastvuga ja praeguse kasutusega on lühikese aja kestvusel Ahisriikide metsad täiesti hävinud: jämeda tarbepuu mets lõpeks 37 a. pärast, peene tarbepuu mets — 22 a. pärast. Nii siis 30 a. pärast ahvardab Ahisriike metsata seisuford, kui ei võeta tarvitusele tõsiseid abinõusid selle hädaohu eemaldamiseks, sest aastane juurekastv on ligi 4 korda väiksem, kui aastane kasutuse norm.

Metsade kaotusega langeb Ahisriigid teataval määral välismaade majandusliku mõju alla, milline asjaolu ameeriklastele kõige ebameeldivam. Seepärast viimastel aastatel on asunud äärmise energiaga võitlusse fergemeelse ja hoolimatu metsamaterjalide tarvitamisega.

Enijoones püütakse teha kindlaks tähtsamad põhjused, millest tingitud puu ülirohke tarvitamine ja hävimine. —

Üheks tähtsaks teguriks selles suunas on ebanormaalselt kõrgeid transpordikulud raudteedel: tveokulud ei võimalda pikamaalisi vedusid ja odavamad materjalid ei ole ülbse väärt vedu. Tagajärg on see, et kohati suureväärsed tarbepuud tulevad küttepuidena kohapeal tarvitusele võdi peenemad puud jäetakse ülbse kasutamata lamama raibele. Sarnase seisuforra pärast hävitib

tegelikult aastas ligi 10 milj. f.-f. Valitus on olnud seni võimetu raudtee tariifide muutmises, sest raudteed kuuluvad kõik eraomanikkudele.

Ofalift parandust loodetakse rohkemas tveeteede tarvitamises: viimastel aastatel ongi riik ehitanud võdi olnud rea kanaleid, mis siisema transpordi muudab odavamaks.

Ofsekohejed suurend kaotusallikad põhjendavad muuseas ka selles, et materjalide imbutamine sünnib võrdlemisi puudulikult. Rohkem kui 15% iga-aastasest ehitusmaterjalist läheb ainult kõdunenud ja pehkinud materjali vahetamiseks. Waft viimasel ajal asuti raudteeliiprite imbutamisele, kuid ka praegu ligi pool liipritest tarvitatakse imbutamata seisuforras. Kuna imbutatud liiprid peaaegu 3 korda pikema kestvusega, siis on selge, misjuguise suure kokkuhoiu võiks sel alal veel saavutada. Ka ehitustes tarvitatakse liig suurel määral puumaterjali, pealegi kasutades teda hoolimatult ja vähe pannes rõhku kaitsele mädanemise vastu.

Statistilistest andmetest selgub, et $\frac{1}{3}$ kogu puumaterjalidest täiesti ära raisatakse. Selles suurt osa etendab ebaotstarbekohane toor- ja valmismaterjalide alalhoidmine. Eriti suuri kaotusi puumaterjalide alal kannab mäetööstus: igal aastal ligi 340.000 f.-f. tugipuid tuleb kõlbmatuse pärast kõrvaldada, asjatundjate arvamise järele otstarbekohase kasutamise ja alalhoidmise korral võiks kaotus tugipuudes igal aastal olla ainult $\frac{1}{3}$ praegusest.

Ümmarguse sae tarvitamine põhjustab suure jätmete hulga: palkide saagimisel iga viies palk läheb saepuruna kaduma. Et tekkimiselt 42% kõikidest saagimistöödest tehakse ümmarguse saega, siis väljaarvamised näitavad, et igal aastal kaotus ainult saepuruna on ligi 2,5 milj. f.-f. suurem just ümmarguse sae tarvitamise pärast lint-sae asemel.

Kutvitaiva pilidi annavad arvoud mädanemise tõttu tarvitamisest kõrvaldatud materjalide kohta:

ehitusmaterjale muutub kõlbmatuks	
aastas	15%
tugipuid muutub kõlbmatuks	
aastas 20%	
laudu võrnades muutub kõlbmatuks	
aastas	25%

Rogu aastane puumaterjalide faotus wiirnaades ja tarvitufel hinnatakse ümmarguseft ligi 17 milj. k.-f., mis moodustab tervelt $\frac{1}{2}$ aastajest faotamijest.

Kohje faotufega on tegemist metsaüles-töötamijel: förged tännud, laiwade ja fölb-matute tüüvede mahajätmine moodustatwad fogufummas üsna suure massi, mis täitfa fafuta födunema jääb; samuti paberipuude walmitamijel läheb kaduma hulk massi toorimise töttu. Pärastise weoga ja ümber-töötamijega kaftwab kadumamineiva massi hulk miimefordjeks. — Tseeranis suured fao-tufed tekitwad aga laduplatfidel ebaratfio-naalse ladumise tagajärjel, mis fogu ulatu-fes moodustatwad igal aastal üle 40% raiu-tud massijft.

Eriti haltwad tulemused aivalduatwad laudade laduplatfidel, kui korraliku ladumise põhjinduetest ei peeta finni: tehakse madalad wiirnaalufed, mille töttu alumijes wiirna ofas kuitwamine takistatud ja algab kergeesti mädanemine, laotakse wiirna ülemijesse ofsa pikemad lauad, mis kuitwamijel muutuwad fötweraks, kui feriwad ulatuwad üle wiirna ääre j. n. e.

Walmitajaaduste walmitamijel läheb tihti ka kaduma ligi 40% tödetud materja-list. Puutööstustes tekkitwate jäänuste fafu-tamine seisab üldijelt tördlemijfi primitiitw-fel järjel ja piirdub peaaesjalijelt ainult

pöletismaterjalina tarvitamijes. Suure jää-nuste tekkimise ja nende wäheproduktiitwse fafutamise põhjufeks tuleb lugeda tihedama foostöö ja sideme puudust metsamaterjalide walmitajate ja tarwitajate wahel.

Möödunud aastal peetud „Rahwuslijel metsafongressijl“ leidsid ülalnimetatud nähtu-fed põhjalikku walgustamist, mille tagapõh-jal tödeti wastu ka terwe rida otfufeid.

Tähtsamad otfufed fölatwad järgmijelt:

1) Puutööstustel peab olema selge, et nende olemasolef ja edasijarenemine on tödi-malik ainult siis kui nad on tödnuud tarwitufele föif abinöud puu hoolimata fafutamise wastu.

2) Metsahoju ja -faifje üle tödimalikult laiemate rahwakihtide seas fellekohaste tead-miste lewitamine peab muutuma rahwusli-fuks ülesandeks, jelleks tuleb fafutada föifi abinöufid, et keegi ei tarwitaks raistatwolt puumaterjali.

3) Tuleb förtwalda föif põhjufed, mis takistatwad tarwitatawate fortimentide stan-dardiseerimist ja normeerimist.

4) Korraldada füstemaatiliji uurimijfi metsamaterjalide ebapraktilise tarwitamije üle ja metsamaterjalides efinewate wigade tohta.

5) Wötta kaalumijele föif majandusli-fud tegurid, kuitwörra oleks tödimalik förtwal-dada rasfufi tööstuste afetufe, weoolude, tollide j. n. e. fuhtes.

Möningaid andmeid meie metfa tohta.

Soh—oh—afa.

Mets on meie ainufene suurem looduswara. Rääkimata metfa esteetilijest, eetilijest ja ter-wisfoiidlijest tähtfufest, omab ta meie üldrah-wamajandufes tödrratu suure tähtfufe. Meie ei liialda, kui ütleme, et metfa poleks möeldaw ka meie riiklij majapidamine — hä-wiw mets — häwiw ka igafugune majapida-mine. Metsatooteid — puud — wajab inimsu-gu fündimijest surmani — puust on häll, puust on ka firft. Puust püstitame ehitufi, puud wajame kütteinena, raudteede ehitufeks, telefoni-telegraafi liinideks, paberi-, tiku-, mööblitööstufeks jne., ühefödnaga pea igal-pool ja igal alal.

Kuigi möni lähinägeline tödi kitarinna-line poliitijf, fel mölgutwad peas jagamije ja metfa waenulijed möhed, metfa tähtfust kas

teadmatult tödi fihilikult alahindab ning wäija püüab, et suuremates kultuurriikides nii ehi-tusteks kui kütteks itfa enam ja enam tarwi-tufele tödetakse puu afemaineid ja meil Eesijstki faudtee ja möned muud ettevödted pöletwitiw-küttele on üle läinud, siis ei föiguta see weel fugugi metfa tödrratu fuurt tähtfust jefst ärgu unustagu need, kes farnaste wäidetega wälja tulewad, et, waatamata afeinetele üle-minefule föitides kultuurriikides, ühendufes kas-watwa kultuuriga ifkagi ka nöudmine puu enefe järele alalöpmata suureneb. Ärgu unusta-tagu ka feda, et puud on ifegi nende afei-nete kättesaamijeks waja — nii tarwitatakse föe-faetwandustes (fa meie pöletwitiw-faetwandu-fes) puust tugipuid n. n. „propse“, mida mei-igal aastal tördlemijfi suurel arwul wälja weel

taffe, samuti tartvitataffe ja afeainetest majade ehitamisel ikkagi puutellinguid jne. Argu unustatagu lõppeks ja seda, et kütteainete tagavarad ei ole lõpmatud...

Meie ei saa eitada metsa tähtsust, sest kas ei aidanud ka mets riikliku ülesehitamise tööle palju kaasa ja kas ei aita seda praegugi meie efiisjade pärandus, meie suurim loodusvara — Eesti metsad! Suuri ohvreid on nad pidanud tooma — suuri ohvreid, et kindlustada meie rahvamajandust, meie olemasolu. Mõelda ainult sellele, kui palju on iseseisva Eesti ajal endiste mõisate wäljadele kastrvanud uusi majapidamisi, uusi põllumajanduslikke ühisi, kui paljudele kaastodanikele, kellel peatwarjuta maaproletariaadina ei olnud oma iseseiswat kodu, on nüüd võimalus antud riigi ja enda kasuks oma tööjõud rakendada lootvale tööle. Igaüks ühiskond uuele majapidamisele oli waja peatwarju — elumaja, lauta, kõrwalhooneid. Kõiki neid rahuldab, aitas mets, aga mitte mingisugune afeaine, kandes ise suurt ohvrit, sest kohati tuli profentide asemel isegi oja kapitulist ära anda. Olgu selle tõendusena siinjuures mõned ühiskond statistilised andmed:

1) 1921.—1926. a. a. (juure arvatud kolm kuud 1927. a.) jooksul on asunikkudele oma majapidamise otstarbeks metsamaterjale müüdnud järgmiselt:

Ühiskondade puude wiisi. Walmismaterjali arvu 250.101,90 f.-f. järele.

7.260,50 f.-f.

Maapinna suuruse järgi.

24.803,20 f.-f.

Kokku on asunikkudele müüdnud 282.165,60 f.-fülda puumasfi, millega ligi 49.000 asunikule võimalus on antud iseseiswa majapidamise sisseseadmiseks tartvilisi ehitusi püstitada. Ei saa eitada, et iga uus põllumajanduslik ühisus ja iseseisew majapidamine omab suure tähtsuse üldrahvamajanduses ja riik siin oma kodanikkudele appi peab tulema ja neil aitama oma majapidamisi arendada elujõuliseks, kuid ei saa ka jätta allakriipsutamata töiasjaolu, et jällegi on mets see olnud, mille arwul seda abi suures osas on antud. Kui wõtame arwesse, et ülalähendatud 282.165,60 f.-fülda puumasfi on asunikkudele müüdnud 311.228.490 senti ehk 3.112.284,90 krooni eest, kuna selle metsa taksihind oli 679.619.623 senti ehk 6.796.196,23 krooni ja tekmine turuhind 896.436.034 senti ehk

8.964.360,34 fr., siis näeme, et metsa arwul on riigi poolt asunikkudele iseseiswa majapidamise alustamiseks foodustusi antud 585.207.544 senti suuruses summas (wahe turuhinna ja asunikkudele müügi hinnas, kui aga wõtame ainult müügi- ja taksihinna wahe, saame ikkagi auhartust aratava summa 368.391.133 senti suuruses, rääkimata foodfatest maksutingimustest. Need andmed on enesest pealegi weel puudulikud, kuna puudutwad andmed 1920. a. ja 1927./28. majandusaasta kohta.

2) 1920.—1927. a. a. jooksul on metsa alla kuulutwaid maa-alasid planeeritud järgmiselt:

Metsamaad	Karbamaad			Kõlbmata maad		Kokku
	Metsaga taetud	Maaes-tiite	Sagen-ditte ja hartvitiid	Soob ja raba	Muud kõlbmata maad	
38641,20	5956,30	2058,40	2807,80	18296,80	1740,10	80815,50
				2030,40		
				8302,50		
				2807,80		
E i n u d e s						
				18296,80	1740,10	80815,50

*) 1927. a. kohta puudutwad andmed kolmest metsfondist.

80.815,50 tiinu, jellest puht-metsamaad 46.655,90 tiinu! Kas ei võäri see tõsist tähelepanu, kas ei pane see meid küsima, et „kas ei ole see rohkem kui meie endale lubada oleksime võinud?“ kuna arvovesje tuleb võtta, et planeeritud maade ajemele pea midagi nimetamisetoäärset ei ole võtetud metsa alla tagasi. Paratamatult suurenevad veel need arvud iga päetvaga ja see peaks meid mõtlema panema — „kuhu jõuame meie sarnase tempo juures lõpuks välja!“ — Ei tohi ka unustada, et asunikud veel kaugelgi mitte kõik ega täie normi ehitusmaterjalidega rahuldatud pole — ligi 2600 asunikku ootavad eeskätt järke ja nende rahuldamisets tuleb väljaandmisele ligi 165.669,21 f.-fülda puumasfi. Kuid see ei ole veel kõik, sest ei tohi ka unustada metsa, mis asunikfude-riigirentnikfude fohytade planeerimisel nende fohytade külge jäi ja millise metsa hindamine riigile miljoneid maksma läheb, rääkimata veel sellest, et tegelikult selle metsa eest pea midagi tagasi ei saada, kuna asundus- ja riigirenditalude metsade müügiist saadav raha kaotatud on üle fanda asunduskapitali arvele.

Kokku on Eestis statistiliste andmete järele umbes 45.000 asundus- ja renditalundit, neist on umbes 1557 talundi metsad 1927. a. töötanud asunikfude ja riigirentnikfude metsade hindamise falkade poolt hinnatud, umbfaudse kubatuuriga 52.500 f.-fülda. Metsaametnikfude poolt on paremal juhul vast 5000 talundi mets hinnatud, mis eelmisega kokku annaks 6557 talundit. Hindamata oleks feega veel umbes 38.000 talundi mets.

Silmas pidades, et tehniliste töäjõudude puudusel ei saa aastas välja faata üle 35 — 40 falgga, kusjuures töäaja feskivus võib piirduda ainult 3—4 kuuga ja arvovesje võttes, et tänatav on välja faadetud 35 falka à 3 fuuks = 105 fuud aastas ning arvates feskmiiselt ühe kolmeliikmelise falgga peale ühe fuu jooftul 24 talundi mets — siis näeme, et sarnase fookseifuga ja töäajaga võib hindamisetoõd lõpule viia alles 16 aasta pärast, kusjuures hindamine — fäesoletv aasta ühes arvotatult — riigil läheb maksma umbes 350—500.000 krooni, rääkimata veel metsaametnikfude töäjõuist ja ajafuluist.

Kui palju faaftime aga sellise kapitaliga ja töäjõuga loovat tööd forda faata, kui palju lagendikke ja raiesistike noore metsa

alla võtta, kui palju riikliku metsaforraalduse alal forda faata!

Meie mäletame ju kõik veel võäga selgesti ka vabadusfõä ja sellele järgnevaid päetvi — teame veel võäga hästi, milline küttekriisifont meie maad siis varitses, ifegi raudteed pidime asainete puudumisel puukütte peale üle viima, veel praegugi ilustatavad meie metsi selle mälestusfena furikuulfa Kütteainete feskfomitee pärandusfena tuhanded tiinud lagedaid fännustikke, kõik raudteeäärised metsad on neid täis. Saatvad ei ole veel paranenud, kuigi lootv töö on aastate jooftul suutnud ofa neist noore metsa alla tagasi viia, kuid palju, võäga palju on veel teha ja forda faata enne kui täiesi paranetvad lõõdud saatvad. Meie mäletame ka feda faatusrasfet aega 1924./25. a., kus meie noore riigi majanduslik fandepeind fõikuma lõi, aega, kus meie riigi rahaasjandus kiiret abi vajab, jällegi oli see mets, selle peale langefid fõikide pilgud, jällegi pidi meid mets aitama ja aitaski — tuues ohtoriks 3232,76 tiinu paremat väljatavalitust metsa n. n. „eraforraalise langina“. Kes küfis siis metsapoliitikast, kes forralitust metsa-majapidamisest, kes küfis kas suudab ja võib mets anda feda, mida temalt nõutakse! Kuidgi vavalfa fudamega kuid siiski nurisematult toodi see ohtver nende poolt, selle eluülesanne on olnud metsa faskvatamine ja hoidmine ning otstarbekohane faskutamine, fesk faadi aru, et feda ohtorit nõudis meie riiklik hutvi ja riigi rahaasjanduse stabiliseerimine.

Sellest kõigest peaks olema küllalt selge, et meie viimasel aastafümmel oma metsalt kaugel rohkem oleme nõudnud ja võinud kui see normaalolude ja -fotta juures mõeldav ja lubatav oleks olnud. On ka võäga palju selle juures võigu tehtud — on liig fergel fäel laastatud meie suurimat loodusvara, kuigi suuremas ofas see vast vajaline oli, kuna olude sunnil ei faadud leppida üksnes profsentide faskutamisfega, võaid paratamatult pidi puudutatama ka raudvara — kapitali.

Ka välisfaubanduses on meil metsafaadused küllalt võärriliselt hinnatud ning võärris ka sellest küljest tõsist tähelepanu. feskmiiselt on viimase viie aasta jooftul aastas 1 miljardi 300 miljoni fendi ehk 13,3 miljoni krooni võärtuses metsafaaduist fõdumaalt

Seadustest ja määrustest metsamajanduse alal.

A. Anderson.

Käesolevaga on minu ülesanne puudutada mõnd küsimust, mis metsamajanduse alal tihti korduvad ja millega metsaametkonnal ühifelt tuleb teha tegemist.

Esimenes järjekorras ja kõige tarvilisemaks tuleb nimetada omaivolilist metsaraiumist, mis maaseaduse ja maareformi teostamise määruste sagedase muutmise tõttu on kujunenud nii väga keeruliseks, et mõnel juhul on raske jõuda otsusele, kuidas üht või teist neist käsitada.

Metsaseaduse rikkumise kohta on asja jälgimise ja vastatava käigu andmise korde ettenähtud krim. l. p. S. §§ 1130—1146. Metskonna ametnikud on kohustatud seaduse nõuete kohaselt vastatavad protokollid koostama ning neile vastatava käigu andma. Kordub juhtumisi, kus ametnikule selgub, et misjulgune käik igal ühikul korral asjale anda tuleks, seepärast tarviline, et peajoontes kohtuasjade ajamises ühtlane ja kindlam korde kujundataks, mis sünniks seeläbi, et meie ühifelt mõned sagedamini korduvad juhtumised läbi arutaks. Kuigi üldjoontes metsfondades asjaajamine on märksa kindlamaks ja paremaks muutunud, siiski muutub tihtipeale metsfondade personaali koosseis, seega korduvad ka asjaajamises mõnejuugused teadmatused ja arusaamatused, milleks siis minu käesolev ettekanne kahtlult võid olla. Metsajarguse ja omaivolilise metsaraiumise mõiste on meile tuttav. Esimese s.o. warguse asjus on tarviline, et viibimata protokoll kohapeal koostataks, wargustatud materjalide wäärtus kas akti või hindamiseprotokolliga kindlaks tehtaks ja asi kas otsesed — või kui täiendavat juurdlust ja tunnistajate ülekuulamist tarwis, siis politsei kaudu rahukohtuniku ehitataks kaebaluste wastutusele wõtmiseks, kusjuures ühtlasi kahjutasu nõudmine materjalide tegeliku wäärtuse järele üles peab seadma, paludes meeswolikust asjas tviitwimise tunnistada.

Neid süüdistusi wõitwad üles wõtta metsaülemad ja süüdistusi kohtus ülewalpidada üldwolituse alusel (w. krim. l.p. S. §§ 42, 49 ja 1129 ning Rahuf. N. S. § 21). kuid neis asjus tviitwimise wõtmisega efinemise tuleb eriwolituse ehitada.

Omaivolilised metsaraiumised jagaffin mina kahte liiki ja nimelt:

- 1) omaivolilised raiumised riigi metsades ja riigi käes kaotada olewatel maadel ja
- 2) omaivolilised metsaraiumised afundustalude ja riigi rendikohtade maadel.

I. Omaivolilised metsaraiumised riigi metfadel ja maadel.

Nendes asjades tulewad samuti, kui walmismaterjalide wargustes ajawiimata protokollid koostada ja toimetada kohapealset ülewaatust. Peale protokollid koostamist teha wastaw trahwimäärus ning kaebalusele ette panna trahw tasuda. Alles peale seda, kui kaebalune nõusolekut ei awalda trahwi maksmiseks, allub asi kohtu ehitamiseks krim. l.p. S. § 1125⁴ kohaselt.

Omaivoliliste metsaraiumiste eest näeb seadus ette kolme liiki karistust, s.o. wõetakse arwesse kahe aasta jooksul ühe isiku poolt korduvad omaivolilised raiumised, mille eest, kui see sünnib esimest korda, on ette nähtud ainult rahatrahw (w. R. N. S. § 155¹), teistkordisel raiumisel arestikaristus ja kolmandal või rohkemal korral karistatakse wangiustega, kusjuures riigi kahju, trahwitakse järele hinnates, arwewatatakse kolmekordset.

Ülemaltähendatud omaivoliliste metsaraiumiste kordumisel, karistuse määramise mõttes on Wene senat kahel korral asjas oma seletusi annud, ja nimelt järgmiselt.

Oma kriminal departemangu otsusega 1899a. Nr 30 seletab Wene senat, et omaivoliliste raiumiste korral asja karistusele alutuse mõttes tulewad administratiivkorras tehtud trahwimäärused ühejuugusest kohtu poolt tehtud otsustega wõtta ja arwewatada süütegude kordumisel. Üldfogu otsusega aga 1911. a. Nr. 4 on wastupidist seletanud, s.o. et kohtu poolt trahwi määramistel tulewad arwesse wõtta ainult kohtu poolt tehtud karistuse määrused.

Seda wiimast Wene senati seletust aluseks wõttes on ka riigikohtus oma otsusega 22. okt. 1924.a. Nikolai Tederi süüdistuse asjas Rahuf. N. S. §§ 153 p. 3 ja 158¹ põhjal seletanud, et karistust kolmandat korda ühe

isiku poolt toimepandud metsaraiumise eest võid ainult siis kohus määrata, kui kaebelune on ennemalt jannase võäärte eest faks korda kohtu poolt karistatud ja et karistusi, mis metsafasendustiku rikkumise eest administratiivsel teel määratud, ei saa arvetsesse võtta karistuse määramisel kohtus sama võäärte fordumise puhul. (w. riigif. otsused 1924.a. Nr 57.).

Et kohtud, muidugi mõista selle wiimase seletuse järele käitvad ja seda tegema peavadki, siis tuleb ka metsaülematel sellega arvestada. Järjekult tuleb kõikides omavolilistes metsaraiumiste asjus, mis sugufed karistusele kuuluvad Rahuf. N. S. § 155 põhjal, metsaülematel trahvimaarused teha võdi neis asjus, mis neile määruse tegemiseks summa juuruse järele ei allu, peavallitusele esitada trahvimaaruse tegemiseks.

Alvaldatavad kaebelused oma nõusoleku trahvi tasumiseks, võid nende käest määruses tähendatud kolmekordne taffihind wastu võtta ja on esimestfordne raiumine, siis asja lõpetatuks lugeda, kuid teist ja kolmat võdi rohkemat korda fordutvate raiumiste kohta, tuleb asi, selle peale vaatamata, et rahatrahvi tasutud, kohtule edasi saata kohtuaresti ja vangistuse määramise otstarbeks, sest selles mõttes asja lõpetamine ei allu administratiivafutusele, waid kohtule. Et see nõnda on, selgub järgmistest asjaoludest: omavolilise metsaraiumise eest määrab seadus karistust esiteks kahesugusel viisil ja teiseks kahesugust karistust.

I kahesugusel viisil:

f.o. administratiiv võdi walitsemise korras wastatva riigitõdimu esitaja poolt, käesoleva juhul metsawalitfufe esitaja poolt ehk kui kaebelune selle alla ei paindu, siis esitatakse asja otustamine kohtule.

II määratakse kaebelusele kahesugune karistus, f. o. omavolilisel raiutud metsa eest määratakse trahvina kahesordne taffihind ja raiutud puud kohustatakse metsaomanikule tagasi andma võdi kui see pole võimalik, siis nende eest veel tasuma ühefordse taffihinna. See on trahvi, mille walitsemise korras riigitõdimu esitaja määrata võid ja kui kaebelune seda tasuda ei soovi, siis allub selle trahvi määramine kohtule ja ei mitte enam taffihinna suuruses, waid trahvitaaksi hinna järele Rahuf. N. S. § 158¹ alusel. Selle trahvi tasumine ilma kohtuta on kaebelusele lubatav kõigis oma-

voliliste raiumiste asjus, kas omavoliline raiumine on korda saadetud esimest, teist või kolmat ja rohkemat korda. Tasub kaebelune selle ilma kohtuta, siis tuleb süüdistusest Rahuf. N. S. § 158¹ järele loobuda. See on rahaline kahjutasu nõudmine ja on selle tarwis kolmekordses suuruses ette nähtud, et seeläbi ära hoida omavolilisi raiumisi.

Teine karistus on, mis määratakse Rahuf. N. S. § 155 järele, ja nimelt kohtu poolt, f. o. kui omavoliline raiumine on ühe isiku poolt toime pandud esimest korda, määratakse temale rahatrahvi mitte üle 50 fr.

Teist korda toime pandud omavolilise raiumise eest arest mitte üle kolme kuu ja kolmandat võdi rohkemat korda sahe aasta wältusel — wangistus ühest kuust kuni kuue kuuni.

Need faks wiimast karistust on, mis kohtu poolt peab määrama, sest need sisaldatawad määrusi, millega kaebelusest wõdetakse wabadus ja teda wahi all pidada tuleb, mis ainult kohtuotsusega võid peale panna.

Nõnda näeme siis, et kõigis omavoliliste raiumiste asjades tulewad teha trahvimaarused enne asja kohtule esitamist.

Selipoollähendatud asjaolusid arwesse wõttes on üsna arusaadaw Riigikohtu seletus, et kohus oma karistust määrates ei võta arwesse trahvimaarusi, mis tehitud administratiivkorras, sest need ei võdi kohtu määrust tehes mingit mõju avaldada. Kohtu poolt määratud trahvi on Rahuf. N. S. § 155 alusel, mis ifeseiswast kaebelusele lifakaristufena ette nähtud, järjekult arwetses kohus sellekohaselt ainult oma endiste otsustega, kui süütegu ühe ja sama isiku poolt fordutwalt toime pannaakse.

Administratiivkorras metsaülema määrusega kaebeluse peale pandud rahatrahvi ei võdi seda muuta, niifama kui ei muutu ka see rahatrahvi määr fordutvate süütegude puhul, waid määratakse ifta ühesuguses suuruses, f. o. kolmekordne omavolilisel raiutud metsa taffihind ja kui kohtul seda määrata tuleb, siis kolmekordne trahvitaaffihind, wiimast ei saa kohus ei wähenendada ega ka suurendada waid see on seadusega kindlaks määratud.

Sga omavolilise raiumise kohta peab olema täpselt wälja selgitatud, mitmendat korda see kaebeluse poolt korda on saadetud, kusjuures võid arwetsada need juhtumised, mille kohta kaebelusele trahvi mää-

ratud ja see trahtvaimäärus võdi kohtu otsuse jõusse on astunud ning täitmisele määratud. Need andmed peab ühes juurdlusmaterjaliga kohtule esitama asja kohtususe arutada andmise korral.

Edasi näeb Metsaseaduse № 790 ette, et omavalitselises metsaraiumises süüdistust viidib lõpetada kohtuta ja ka kohtus paluda enne otsuse tegemist lõpetada, kui kaebalusele seadus ette näeb ainult rahatrahtvi, s. o. kahetordse metsa taksihinna ja omavalitselt raiutud puude tagastandmise ning see kaebaluse poolt tasutakse enne otsust.

II. Omavalitselised metsaraiumised asundustalude ja riigirendikohtade maal.

Nimetatud maal loata võdi keelutvastaste metsaraiumiste asjad kannatavad rohkem kahjutasundude iseloomu ja tuleb seega neis metsaraiumistes kruntide kasutajate vastutust suuremas jaos asjades nõuda tsiviilkorras, nagu seda kohtupraktika näidanud. Et ära hoida kahetordset kohtule asjaga esinemist, mis kutsub esile asjata kulusid ja aja raiskamist, seepärast peab igatord võtma kaalutlemisele, et õiges korras asjad kohtule esitataks, selleks olgu järgmised read seletuseks: Nimetatud kohtade piirides kasvava metsa raiumise pärast võdi omavalitselise raide mõttes Rahuf. N. S. § 155 ja 158¹ põhjal vastutusele võtmine võidib aset leida ainult siis, kui koja kasutaja teadmisel ja korraldusel raiumine on toime pandud. On aga koja kasutaja raiumisest, niipea, kui see temale teatatavaks sai, metsavalitsusele teatanud, puudub alus teda süüdistada võdi temalt tsiviilkorras tasu nõuda.

Nõndasama langeb ära süüdistus Rahuf. N. S. § 155 ja 158¹ põhjal, kui krundipidaja pikemat aega rendikohta võdi asunduskrunti peab, tema riigiga lepingulises vahetorras seisab ja tasutada oleva koja piirides fatastrimetta pole, vaid ainult heina- ja farjamaametsa.

See on seletatav sellest seisukohast võlja minnes, et esiteks nii rendikohapidajad kui ka asunduskruntide kasutajad omandavad iga-aastase pidamisega omandusõiguse $\frac{1}{40}$ osa metsa peale tasuta ja kui mitu aastat ta kohta pidanud, nii mitu neljakümnendikku metsast on kohapidaja tasuta omanduseks saanud, järelikult on tema siis juba metsa kaasomanik, ja teiseks seisab tema riigiga

lepingulises vahetorras, seega on poolte vahel tekkinud tsiviilvahetord ja peab metfa kohta asja ainult selles korras lahendamata, süüdistamiseks puudub alus. Maareformi teostamise määruste sellekohased § § näetvad ette vastutust, kui kohapidaja hoolle alla usaldatud võõra varanduse eest, s. o. tsiviilkorras vastutust, sest Rahuf. N. S. § 177 ehk N. S. § 1677 ja 1681 järele vastutust, milles on ette nähtud karistuseks vangistus võdi jälle vangiroodukaristus õiguste kaotamisega, ei ole mõeldav.

Need § § nimetatud juhtumistel kohaldata ei saa ja oleks ekslik süüdistust neis seaduse määruste piires üles võtta, kohtus süüdistused rahuldumist ei leiaks, esiteks seepärast, et võõra metsa vanguse ja rikkumise kohta on kohtus. N. S. eraldi osas s. o. § § 154—168¹ karistused ette nähtud, seega puudub alus üle võtta süüdistust neis asjus teiste seaduse § § peale, mis ette näetvad karistust teiste juhtumiste kohta. Teiseks: maareformi teostamise määrused on vabariigi valitsuse antud määrused, mis seadust ei muuda ega muuta ei võdi, sest maaseaduse § 28 alusel on vabariigi valitsusele antud õigus maaseaduse määrused anda korraldavaid määrusi. Seega on maareformi teostamise määrused korraldatavad määrused, mis seadust muuta ei võdi, vaid antud seaduste piiridel korraldusi teevad, tahetakse aga seadust muuta, siis peab seda tegema seadusandlikul teel. Kohapidajate lepinguga ei saa tingimisi ette näha, mis sifaldaksid kriminaalkorras karistust, seda näeme ka Balti Graaseadusest, näiteks tagatislepingute sõlmimise korra kohta, kus lubatakse tagatislepinguse (неустойка) mahutada igasuguseid tsiviilvahetorda tingimusi, kuid on keelatud lepinguse mahutada kriminaalkorras käsitatavaid karistust mis piiraksid isiku vabadust võdi esile tutsid tema au haavamise. (Balt. Graasead. § 3370.)

Wene senat on mitmel korral seletanud, et maakasutajat võdi rentnikku, sellega lepinguline vahetord, ei saa vastutusele võtta metsaraiumise eest Rahuf. N. S. § § 155 ja 158¹ alusel, kui rentniku valdamisele antud maalalt ilma rentniku sellest osavõtmata metsa raiutakse, vaid tuleb kahju temalt tsiviilkorras nõuda. Et selles mõttes seadus muudetud pole, siis peab järeldama, et ülevaltähendatud metsaraiumiste korral meil asundustalude ja riigirendikohtade pidajate-

ga ifitviilkorras asja lahendamata tuleb ning mitte süüdistuse korras, sest määrused ei võdi süüdistustüü arvatavate teiste kuritegude liiki võdi ette näha suuremaid karistusi, kui need seaduses kvalifitseeritud.

Alfundeustalude ja riigirendikohtade kasutajate vastu võidiks efineda süüdistustega lubata metsa raiumiste pärast Rahuf. N. S. §§ 155 ja 158¹ põhjal juhtumistel, kui need on asunud kohtasid pidama ja nendega veel kirjallikud lepingud sõlmimata, seega maade kasutamise tingimused veel täpsemalt väljendama, ehk kui raiumine sünnib planeerimisel juure antavatel juureõigetel. On aga renditalude pidajatele maafonnakomisjoni otsusega rendimaa peal kasvav karjajähe namaa mets tasuta rentniku omanduseks tunnustatud ja koha piirides katastrimeetja pole, siis langeb metsavalitkuse valitve kogu ni ära, kui koht juba planeeritud. On koht veel planeerimata, siis tuleb maafonna komisjonide poolt rentniku omaks tunnustatud karja- ja heinamaametja rentnik selle loata raiumise korral ainult registreerida või aktiveerida ja nõudmisega ootavale seisukohale asuda kuni koha planeerimiseni, sest nõudmist tuleks teostada jarnafel korral ainult siis kui planeerimisel mõni osa koha metsast ära planeeritud ja teise koha külge liidetakse ning nimelt selle äraplaneeritud osa kohaselt.

On rendikoha piirides katastrimeet, see teiseft metsast looduses piirimärkidega ja kuppifatega ära märgitud ning rentnik ilma loata seda raiub, on põhjust teda omavoliilise raide pärast süüdistada, sest katastrimeet on riigi oma, kui veel ostu-müügileping sõlmimata. See mets on ka rentniku valdamisel, ja selle tõttu ka needki süüdistused kohtus raske läbi viia, kuid kui see mets pole veel heina- ja karjamaametast piirimärkidega looduses eraldatud, siis on süüdistuse tõstmine ilmaaegne ja asja kohtus võitmisefks lootused enam kui kahitlased, sest kohtus waatab asja peale seisukohast, kui oleks rentnik teadmatufes ja heas ufus raiumiseega temale lubatud heina- ja karjamaametast katastrimeetja sattunud, kuid neid süüdistustüü tuleb püüda selgeks teha, seda enam, kui asjas kuritahitus ja keelust hoolimata raiumine aset on leidnud.

Kui neis asjus kohtus efineda tartvilline, siis peab nõudepalkvele tingimata kas endifst katastri kinnitatud plaanift või kinnisvaramaafuameti plaanift ärafiri või väljaja-

ivõte efitatama, milleft näha, kas ja kus katastrimeetja osa koha krundil asub. Selleks kaardid ja plaanid, mis valmifstatud metsavalitkuse fjemiste korralduste või mõdumiste puhul, misfugufed pole veel kinnitust leidnud, ei anna juriidilift alust.

Siis edasi korduvad määratufed afunifkudele antud tergendatud tingimustel ehitusmaterjalide eest tafu nõudmiste kohta juhtumistel, kui afunif seda materjali tõrvaldamad või teiseks otstarbeks kasutab, kui see temale antud on.

Alfunifkudele antud ehitusmaterjalide edafianõmifel afunifu vastutust nõuda ainult ifitviilkorras, N. E. nr. 151/152-1920 a. aivaldatud põmini määrufe § 7 ja selle § juures oleiva märkus nr. 1 alufel. Selle § 7 redaktfioonift välja minnes ei ole fugugi tartvillif tõendada, et afunif materjalid nimelt edasi oleks müünud, tähtis on fakt, et materjalid on läinud teiste ifitute valdamifefele, fündis see müümife, kinkimife, vahetamife või mõnel muul teel. Mis puutub N. E. S. § 177, siis ei faa teda praegufes oluforras käsitada: lepingu sõlmimifega on riif ja afunif astunud ifitvillvahetorda, mille tõttu võõra ivarandufe raifkamife küfimuf ära peab langema, kui müügilepingus ette pole nähtud. et müüdüd materjalid kuni ostuhinna tõpliku tafumifeni müüja omadufeks jäävad. Seda tvilmaft tingimust aga meie müügilepingud ega ka tvõlakohustufed ette ei näe. Särelifult loetakse müüdüd materjal oftja omandufeks, olgugi, et tõif hind tafutud pole. Seepärast ei faa siis ka käsitada N. E. S. § 177, tvaid tuleb piirduda ainult kolmekordse tafifihinna fife nõudmifega nagu määrus seda ette näeb. Mis puutub juhufesse, kui afunif faadud ehitusmaterjale teistele ifitutele üle ei anna, tvaid ära kasutab muufs otstarbeks, näiteks küttepudeks, siis tuleb ta vastutust nõuda metsafeadufe § 764 järele.

Alfunifkudele materjalide laenamift üldifelt ära keelata poleks otstarbekohane ja tuleb seda selle tõttu lubada, kuid seefugufed tehingud peatvad fündima metsaametrifkude kontrolli all.

Nõnda siis ei tule nimetatud ehitusmaterjalide tõrvaldamife korral mitte kriminaalkorras asju ajada, tvaid ifitvillkohtu korras. Seda on omal ajal ka feletanud Wene senat ja nimelt oma kriminaaldepartemangu otsufega 1878 a. № 5 all, milles on feleta-

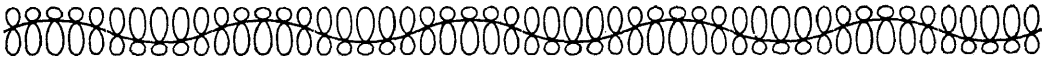
tud, et ei kuulu karistusele Rahuf. Tr. S. § 155 järele, kui kohalikele elanikele antud metsamaterjali ei kasutata selleks otstarbeks, milleks see antud. Teatavasti anti ka sellel ajal kohalikele elanikele ehitusteks ja parandusteks ehitusmaterjali teugendatud hinnaga, millest siis ka räägib eelnimetatud senati seletus. (v. Metsaseaduse II osa lehek. 500.)

Lõpuks olgu veel ametnikele antavate palgapuude kohta tähendada, et on kindlalt ette tulnud juhtumisi, et ametnikud oma palgapuid selleks otstarbeks ära ei kasuta, milleks need määratud. Olkaffe arvamisel, et palgapuud on ametniku lisatasu ja seega võib tema puudega teha, nagu tema heaks arvab. See waade pole seaduse määrustega kooskõlas.

Palgapuude andmine on sellekohaste määrustega ette nähtud ainult ametniku korteri ja tema poolt tarvitada olevate ruumide kütteks, nende edasimüümine või teiseks otstarbeks kasutamine on keelatud. Ei saa ka seda oma korteri kütteks pidada, kui amet-

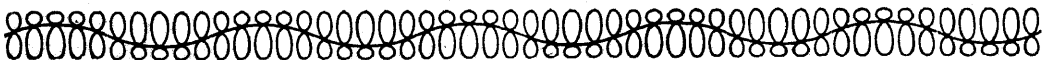
nik oma lapsele, kes linnas koolis käib, võib sinna korteri kütteks puud oma palgapuude normist. Niisugust foodustust ei näe seadus ette ja ei ole nende puude andmine mitte seesugune palgalisa, mis tingimata ametnikule ka siis peab sellel määral välja antama, kui ametnik puud kütteks vähemal arvul tarvitab, kui õigustatud oleks saama, vaid küttenormi ülejäägi korral eelmisest aastast tuleb see järgmiseks aastaks tarvisolevalt normist maha arvata ja ülejäägi võrra kütet järgmiseks aastaks vähem nõuda. (v. Peatval. ringk. 4. I. 28 a. № 2.)

Kui nüüd teegi kõigest sellest hoolimata siiski oma küttepuid kuidagi viisi teiseks otstarbeks tarvitab, siis kuulub temalt sissenõudmisele Metsaseaduse § 764 põhjal tõrvaldatud küttepuidde taksihind, misugune nõudmine teostatakse ametniku ülemuse poolt administratiivkorras. Peale selle allub ametnik karistusele dissiplinaarkorras, kui tema teguviis ei sisalda seejuures suuremaid korratusi ja vääratusi.

Sagadi metskonna taimeaed.

(Kirjeldus järgmisel leheküljel.)

Sagadi metsfonna taimeaed.

Nimetatud aed asutati 1923. aastal. Töö algas 28. mail ja lõppis 8. juuniks. Aia suurus on 80 ruutsülda, sinna külvati männiseemet 10³/₄ naela, järgmisel kevadel oli taimi 183.600 tükki, mis kõik ära tartvitati samasse metsfonda. Et see arvo tartvitust rahuldada ei suutnud, lastis metsaülem taimeaeda suurendada 80-ne ruutsülla võrra; seal alati tödga 1924. a. 30. mail ja jõuti lõpule 4. juuniks. Aeda foolitati 20.746 taime, külliti 4 naela kuuse- ja 22 naela männiseemet. Järgmisel kevadel saadi taimi kokku 558.500 tükki, neist 534.795 männi- ja 23.705 kuusetaimi, mis jällegi ära tartvitati oma metsfonda. Seegi arvo ei suutnud veel täita metsa lagendisse. Taimeaeda suurendati jälle 140 ruutsülla võrra. Sealne töö algas 4 mail 1925. a. ja lõppis 26. mail. Tagasi foolitati 47.800 taime, külliti 6 naela kuuse- ja 14 naela männiseemet ning paari peenra peale külliti lehist järgmisel kevadel oli kokku 388.600 taime, neist 355.400 mändi, 30.700 kuuse ja lehisteid 2.500, peale selle veel

mõned foolitud kaheaastased taimed. 1926. a. kevadel jäi taimeaed suurendamata, millisena ta praegugi piibil näha. Selle aasta kevadel, f. t. 1926. a. algasid taimeaia tööd 5. mail ja lõppesid 31. mail. Aeda foolitati tagasi 12.000 taime ja 2.500 lehistaimi. Männi seemet külvati 25 naela.

Järgmisel aastal, f. o. 1927. a., jäi aed jällegi suurendamata, f. t. 300 ruutsülla pindalaga. Maapinna lahjenemise tõttu teeti sinna rammumulda peenratele. Kevadel algasid tööd taimeaias 3. mail ja lõppesid 3. juunil. Nii saadi siis taimi kokku 607.000-neist 594.000 üheaastast ja 13.000 kaheaastast taime, aeda tagasi foolitati 14.000 taime, külliti 24 naela männi- ja 7 naela kuuseseemet, peale selle prooviks mitmeid väljamaa puuliikide kahkasteistümnes üksuses.

Nimetatud tööd on algusest kunni seni tehtud Dandu vahikonna metsavahi W. Mattwei korraldusel, Sagadi metsfonna metsaülema h-ra Obei ja I jaoskonna metsoni Ruuti poolt antud juhendõride järele.

2.

H-ra Ed. Schabaki dienduse puhul metsatüüpide kohta.

2. Küsi.

„Eesti Metsa“ nr. 6 avaldatud diendust läbi lugedes jäi mul siiski püsima endine mulje, et hra Schabak ei ole täielikult süvenenud Cajanderi metsatüüpide teooriasse. Nimelt andsid mulle selleks põhjust järgmised asjaolud:

1) Prof. Cajander kirjutab oma 1923. a. ilmunud töös „Was wird mit den Waldtypen bezweckt“ lhf. 11, et tüüpide ülesandeks on muuseas ka „gemeinsame Bonitäten für die verschiedenen Länder zu erhalten.“ Seega oleks metsatüüpidel, Cajanderi arvamise järele, mitte ainult kohaline tähtsus, misjulgust väidetakse tema ka põhjalikult käsitab oma raamatus „The theorie of forest types“, 1926. a., lhf. 88-94.

2) Hra Schabak toonitab mitmes kohas, et lodumetsade (Bruchmoortwälder) tveji olewat stagneeritu. See on täieline eflar-

ivamine. Kui hra Schabak oleks tema enda poolt tsiteeritud Cajanderi 1927. a. tööd hooliga läbi lugenud, siis oleks ta pidanud leidma lhf. 47 järgmise lause: „Die Bruchmoortwälder treten auf solchem Moorboden auf, welcher ziemlich bezw. sehr nährstoffreich ist und wo sich das Wasser mehr oder weniger in Bewegung befindet.“

3) Mis puutub küsimusse, misjulgusesse rühma kuulub Dralis-tüüp, siis ei ole raste sellele vastata. Nimelt leiame Lintola 1924. a. töös „Waldtypenstudien in den Schweizer Alpen“ lhf. 168 ning Cajanderi 1926. a. raamatus „The theorie of forest types“ lhf. 40, et peale Dralis Myrtillus tüübi on olemas veel iseseisev Dralis-tüüp, mis, nagu tüübiline salumetsa esindaja, kuulub muidugi Cajanderi III rühma.

Nõndanimetatud „kanavaras“.

J. Kornfeldt.

„E. M.“ märtsikuu numbris lausub M. paar head sõna vana patuse reinuvaderi kaitseks ja saab selle eest kohe juba maikuu numbris veidi sorgata. On üldse väga riskant asi hakata kaitsma isikut, keda avalik arvamine on kord risti poonud. Ja elutark mees ei teegi seda. Ta annab libisenud ligimesele pahema tagumise jalaga veel tagant, et ta põhjalikult lendaks. Kellel kord see õnnetus on juhtunud, nagu reinuvaderil, et ta seltskonna silmis langenud, siis tehku ta enesele ots peale. Kuivõrra sa ennast ka parandada ja üles upitada püüad, aga su patukoorem aina kasvab igasuguste legendide, rahvalaulude ja muinasjuttude mõjul. Seepärast: kui oled väeratanud, võta õlekõrs ja tee enesele harakiri! Peab otse imestama, et rein seda veel teinud pole. Või loodab ta sellele, et inimesed kord siiski lapsepõlves õpitud kaheksanda käsu meele tuletavad: ... vaid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme ja kõik asjad heaks kääname. Mul on see käsk veel meeles ja ruttan seepärast kõigepealt M-le appi, olgugi et mu abi seisab ainult selles, et ma end temaga solidaarseks tunnistan ja ka oma pehmemad kohad võimalikkudele torkamistele vastu säen: koos kammatada on kergem. Ainult ärgem edespidi enam „emmetagem“ ega „ennetagem“, vaid õelgem, nagu ikka tutvustamisel, järsku ja jämedalt oma terve nimi. Peaksime tõesti ligemalt tuttavaks saama, meie rohelise värvi mehed!

Kas võtta nüüd see vana võrukaelkohe jahiseaduse kaitse alla või mitte — see küsimus on enam teoreetiline kui praktiline ja mind ta enam ei huvita. Mul, kui mitte rohelise laua, vaid rohelise metsa taga istujal, on kadumas usk jahiseaduse kõikvõimsasse kaitseesse. Peame kasvatama looduskaitsejaid, nagu kasvatame kodukaitsjaid ja korrakaitsejaid. Kui jahimeeskond kord sinnamaale saab, et ta looma tead-

likult kaitseb, siis on peaaegu üks kama, kas see loom jahikalendris teataval ajal mustaga või valgega on märgitud. Tänapäeval ei suuda jahiseadus kaitsta isegi põtra, kitse ja mõtust, kuidas ta seal veel rebase kaitsega toime tuleb! Sest jahiseadus on meil senini ainult hüüdjaks hääleks kõrbes, keda kuulavad vaid tuul ja taevatähed.

Sagedasti on kirjutamata seadused kangemad. Ja rebasele on vast palju kasulikum ja otstarbekohasem pöörduda oma kaitse asjus eestkätt haritud jahimeeskonna, aga mitte jahiseaduse poole. Tõstame üles, jahimehed, esialgu nii meie eneste vahel, ilma suurema kärata, ühe teise, praktilisema küsimuse. Kas on rebane meile ainult linnupriiks kuulutatud röövik, nagu seda on näiteks kanakull? Või on ta meil üks tähtsamatest jahiobjektidest? Kuidas meeldib teile rebasejaht värske lumega ja hea hagijaga? Ja kas peate 5000—6000 senti ka rahaks või mitte? Saksa jahimehed jagavad oma jahi kahte sorti: ülemjaht ja alamjaht. Esimesse sorti kuuluvad põdra-, metssea-, soku- ja mõtusejaht, teise sorti — kõik ülejäänud peenike pudupadu. Tegelikult on ülemjaht muidugi jõukamat. härrasjahimeestele kättesaadav. Meil Eestis on ülemjaht kättesaadav ainult salaküttidele, kuna haritud ja registreeritud jahimeeskond harrastab alamjahti. Aga meie lubame ka enestele ühe härrasjahi. Rebasejaht olgu meie ülemjaht. Kas olete nõus?

Kui nii, siis peame rebase peale vaatama hoopis teisest vaatevinklist. Kui me nüüd rebase päris linnupriiks kuulutame ja teda mõttetult hakkame hävitama, ka suvel poegimise ajal, siis peksame iseendid ning vähendame oma niigi väheseid jahivõimalusi. Igatahes ei maksaks jahimeestel mitte ise oma enda leivamõhke teha mustust. Aga nüüd tulevad need hiigla-kanakarjad,

mis rebane olevat hävitanud, siis veel suuremad ohvrid tedre- ja jäneseperes. Looduslooliselt kuulub rebane kiskjate kirja, ja emakene loodus on juba kord nii seadnud, et rein ei saa heinu süüa. Aga seesama ema on ka kõigile laias looduses lubanud oma koha ja oma söögiportsjoni ja annab meile kõigile meie igapäevast leiba tänapäev. Jahimees vaadaku selle järele, et portsjonid õieti jagataks ja et keegi ei läheks ülekäte. Ja seda olemegi teinud ning teeme edaspidigi. Sest tõele au andes peame tunnistama, et rebane meil tänapäeval ülekäte pole läinud.

Et teda kanavargaks söimataks, see on minevikujutt ja vanemate pattude nuhtlemine laste kätte veel tuhandest põlvest saadik. Mul pole küll kirjallikke statistilisi andmeid käepärast, aga mul on siiski silmad-kõrvad lahti ning ma pole juhtunud kuulma, et laial Pärnumaal kuski sarnast massilist kanamurdmist oleks juhtunud, nagu hr. Põllumees Läänemaalt teab jutustada. Meil oleks siis välja kuulutatud sõjaseadus. Mõned üksikud metsatagused külad ja talud on mul eriliselt vaatluse all olnud, aga ei kõppu ega kõbinat! Või teab lugeja oma ümbruskonnast midagi südantlõhestavat jutustada? Ma ei kahtle hr. Põllumehe andmete ehtsuses, aga seal on härra siis ka ise süüdi. Mis ta ootas, et ta talvel ei korraldanud rebasejahti? Või on tal juba rebasenahtkne kasukas olemas? Või on ta tervis liig hea, et ta ka pühapäeval endale ei võta vaba aega?

Teoreetiliselt on ju rebane suur röövik. Võite tihti leida jalustrabavalt

täpseid väljaarvamisi, mis kõik rebane ära ei hävita aasta jooksul, täpsusega kuni püüpoja ühe kümnendiku osani. Hoopis iseasi on aga, kui palju tal tegelikult läheb korda ära murda. Ka tema on jahimees, ka tema tegevus oleneb väga palju jahihõnnest. Tihti tuleb tal leppida ka tunamullusel tuleasemel küpsetatud sitasitikaga. Rebane toidab end tegelikult palju odavamalt kostiga kui meie arvame ja teeb hiirte ja rottide hävitamisega ka ilusat kasu. Hea suutaie peale satub ta harvem kui arvame. Aga kes ei tee lõppeks ühtki kahju? Ka jänes ja kits võivad põllumehele kopsu üle maksa ajada ja õige tõsiselt. Ega me siit seepärast veel hulle järeldusi hakka tegema. Huvitav asjaolu: Saksamaal, hästi hoitud ja looma-linnurikkas jahirajoonis laseb jahimees ühe jahiga 3 rebast. Linnurikas jahirajoon ja nii rohke rebasepere! Kuidas need ometi kokku klappivad?

Kuiva soola süüa on muidugi halb. Kuid supp ilma soolata pole ka midagi väärt. Nii on ka meie mets ilma rebaseta veidi magedavõitu. Muidugi teevad jahimehed selleks kõik, et „supp“ ei saaks ülisoolane. Ja siis pole midagi katki. Aga ärgem saatkem meie metsloomi liig suure hoolega muuseumi! Rohelises metsas on meil ikka veel rumi. Ja olgu loom nii patune kui tahes, aga poegimise ajal ema maha tappa — on siiski veidi toores tegu, mille kohta ütleb vana Humbold: „Julmus loomade vastu on arenematu ja alatu rahva pahem tunnusmärk.“ Tehke mis tahate, aga suvel rebase peale vabal jahirajal minu püss lahti ei lähe!

Rutake „Eesti Metsa“ tellimisega
teise pooleaasta peale.

Kutseorganisatsioonide alalt ja muud.

Wiimaks ometi!

Wiimaks ometi on metfameestel oma vorm ja ametimärk. Kuigi seda küll veel mitte tegelikult — siis vähemalt paberil on ta iftagi olemas ja eks see ole ifka ja midagi, mille üle võid rõõmustada.

Kui palju aastaid pidid metfamehed selle pärast võitlema, et leiaks rahuldavalt nende õigustatud nõudmine; kui paljudel kongressidel tuli selle pärast tundide wiiji mõtteid vahetada, katvasid wälja töötada, neid läbi waadata, heaks kiita ja wastu võtta...

Tõesti, kauaaegne walulaps on metfameestele olnud see nende vorm ja ametimärk ning palju waetwa ja kannatust on tema ilmaletoomine nõudnud. Kuid siiski, — nüüd, kus juba usku hakkasime kaotama, on see meie kauaaegne unistus siiski teostunud, wiimaks ometi on wabarriigi walitus metfameeste õigustatud nõudmisele wastu tulnud ja oma otsusega 4. mail 1928. a. riigi metfaametnikkude ja metfawahtide wormikatwad kinnitatud. Tervelt seitse pikka kuud nõudis aega enne kui jõuti esimise katwa juures, mis wab. walitusel 5. okt. 1927. a. kinnitamiseks esitati, kuid wastawa komisjoni poolt 11. okt. 1927. a. mütsi tõttu wastuwõimatuse tunnistati — tarwilised parandused teha ja wөөnduda, et metfamehe wormi juure peab peafattena kuuluma iftagi müts, aga mitte mingisugune kaabu, nagu seda haridusministeeriumi poolt metfameestele heatahtlikult sootitati.

Kuid õieti ei ole selle pitaldase asjatäigu üle küll midagi imestada, sest wõrrelde teiste riigiteenijastfondadega on metfaameifond alati olnud waeslapse osas ja jääb sellesse osasse ka edaspidi, funi meie ise ei suuda endid maksma panna ja näidata, et ka meie õigustatud nõudmistega tuleb arvestada, funi meie wankumata kindlusega edasi rühkides sihi saatutame ja kõigile kainelt mõtlejaille fuudame selgeks teha, et metfateenija on fama wajaline tegur meie riigi teenistuses kui iga teinegi riigiteenija ja et metfateenijastfond, hoides ja fastwatades meie fuuremat looduswara — metfa, ei patusta millelagagi riigi hutuide wastu, waid töötawad kui paremad ifamaapojad oma rahwa ja riigi kasuks, aidates kindlustada temale

fellega fuurima looduswara ning ühenduses fellega ka fuurima fissetulekuallika.

Tulewased põlweid ehk oskatwad hinnata meie tööd ja meie seifukohti, kuid meie peame püüdma seda ka käesolewale põlwele selgeks teha.

Ja tõesti, kas ei näita juba tegelik elu ise, kuigi veel wõrdlemisi warjatult ning faudsel kujul, et oleme järjekindlalt fihile sammumas? Meile on tehtud fuurt ületohut, fuur oja meie vähemaid wөөndi on jäetud ilma riigiteenija õigustust, meid on liigitatud ja wöhe on meie arwamistega ka üldmetfamajanduspoliitikas arwestatud, kuid meie oleme iftagi jäänud ühijete peretes, sest meie teenime kõik ühisi peremeest ja ühise perena wööidame meie ford tagasi kõik faotatud seifukohad, ühise perena paneme meie endid maksma.

Kas ei näita ajamärgid meile, et metfa-waenuline element oma firtweeterutamifelt on hafanud tõmbuma tagasi ja need, kes meie metfades ühepäewaperemeest sootwifid määgida, sellest vähemalt estalgu loobuma on funnitud, ning kas ei ole igafugufed „metfajagamise seaduste katwad“ ainult katwadeks jäänud. Kas ei tõenda meile esimene pääfufe — „metfaistutamise päew“, et meil metfa tähtsust õieti hindama hafatafse?

Kas ei luba see kõik meil järeldada, et ühenduses fellega ka meie metfameeste tööd ja ülesandeid õigemini hindama hafatafse ja meie õigustatud nõudmistega arwestatafse, sest metfaameifond on see, selle järelewalwe ja kaitse alla kuulub meie fuurim looduswara — Gesti mets.

Metfamehed! Sulgelt ja järjekindlalt sammugem edasi — jäägem kindlaks oma seifukohal niihästi oma majanduslikkudes ja sofjiaalsetes nõudmistes kui ka üldmetfapoliitikas — ja meie saatutame sihi.

Palju tööd ja palju wööitlust seifab meil veel ees, kui paljus muis nii ka oma wormi ja ametimärgi küsimuses, sest ainult sellega, et meie wormi ja ametimärgi katwad kinnitamist on leidnud, ei ole küsimus veel kaugelki lahendatud ega meie õigustatud nõudmine rahuldatud. Si, see on alles waiiksem oja, fuurem ja palju tähtsam oja selles küsimuses on alles lahine ja nimelt: — meil puudub veel kindlustus

et metsaametfond võormiriielega ja ametimärgiga riigi poolt varustataffe.

Seni kui meil ei ole sarnast kindlustust, ei ole meil tegeelikult ka oma võormi, katvadeft ei ole ka ju ei meil ega riigil, ei saa ju metsavaht oma paarikümnekoonilise palga juures endale muretseda võormiriideid ega jaa teda selleks ka valitsus kohustada, kuid võormil on ainult siis mõte ja otstarve, kui ta vastataval ametnikul seljas on, aga mitte üksnes finnitatud katvana R. L. piltlikult ära trükitud.

Põhimõte ja vajadus metsaametfondi võormiriie ja ametimärgidega varustada on niihästi meile kõigile kui ka vabariigi valitsufele küllalt selge — seda on vab. val. oma otsufega 4. maist j. a. tunnistanud. Põhemalt neid põhimõtteid ja vajadust käsitata hõlpsalt oleks üleliigne, sellest on juba palju kõneldud ja kirjutatud (vaata „Eesti Mets“ Nr. Nr. 11 ja 12 — 1927. a. ja Nr. 1 1928. a.) — tähendame vaid veel kord seda, et metsaametnikudel oma ametikohuste täitmisel alaliselt rahwaga kokkupuutumist on, kusjuures nad mitte üksnes metsafasutajatena - müüjatena ei esine ja igasuguseid muud metsaga ühenduses olevaid küsimusi ei lahenda — vaid metsafasiduse § 73 alusel teatud juhtudel ka poliitilise ülesandeid täidavad, selle korraldusi, näiteks metsatulekahjude kustutamisel ja metsafasiduste rikkumistel iga kodanik kohustatud on täitma. Suba see näitab, kui tarviline ja otstarbekohane on metsaametniku rahwale, sellega temal teenistusosalal alaliselt kokkupuutumist on, tuntavaks teha, et ära hoida igasuguseid arusaamatusi ja ametnikudele vastuhakkamise juhtusid.

Sellest on aru saadud ja selleks on ka võormi katvad finnitatud — jääb üle see katva esu viia ja metsaametnikud varustada võormiriielega ning ametimärgidega.

Kui riigi majanduslik kandejõud, riigi rahalised ressursid ei võimalda lähema aja jooksul korraga riigi kulus varustada terwet metsaametfondi võormiriielega, siis varustagu riik omal kulus eeskätt need metsaametnikud, kellel rahwaga kõige rohkem kokkupuutumist ning kellede palgaolud ei võimalda endale terwet võormi omal kulus muretseda — need oleksid metsavahtid ja metsnikud, just neil kahel liigil metsaametkonnast on teenistuse ajal kõige rohkem rahwaga kokkupuutumist ja seega tuleks kõik tähelepanu

pöörda sellele, et eeskätt just need võimalikult kiire korras võormiriielega riigi poolt varustataks. Kui siiski peaksid mingisugused ülepääsmatud raskused esile tervima, mis riigile võimalikuks teeks veel käesoleval majandusaastal metsaametfondi võormiriielega varustamiseks vajalisi summasid leida, siis vähemalt võormimüts tuleks veel käesoleval aastal riigi poolt kõigile metsateenijale tasuta välja anda. Ühiklasi andku riik tagatis, et neile metsateenijale, kes võimaliku leitaavad juba nüüd, oma kulus endale võormiriided muretseda, sellega ühenduses olewad kulus hiljem riigi poolt tasutakse, vastatavalt neile normidele, mis riik kindlaks määrab iga üksiku metsaametliigi teenija võormiriielega varustamiseks.

Metsamehed! Veel kord — jääme oma seisukohtade ja õigustatud nõudmiste juure kindlaks! Mis paljudel teistel riigiteenijail juba on, seda oleme õigustatud ka meie saama, seda enam, et meie võormiriielega varustamine ei ole vähema tähtsusega ja eeskätt just riigi huvid seda nõuavad.

Joh - oh - aha.

Eesti Metsaülemate Ühingu.

E. M. Ü. pidas oma järjekorralist peakoosolekut 3. märtsil 1928. a. Tartus, „Automaadi“ väikeses saalis. Koosolekule ilmus 55 liiget.

Ühingu esimees, terwitades koosolekuid, loeb ette terwitustelegrammi, maakorralduse ja metsade peavalitsuse peadirektorilt härra Kitting'ilt ja riigimetsade valitsuse direktorilt härra Netze'lt, mis kiiduvaheldusega ära kuulati. Tegevusaasta jooksul surma läbi lahunud seltsi liikmete metsaülemate Winterfeldt'i, Parif'u ja Sandmanni ning abimeetsaülem Tiling'u mälestust austati püstitõusmisega. Suhataja annab lühikese ülevaate ühingu tegevusest möödunud aastal, peatudes muuseas ühingu poolt Kilingi metsfondi korraldatud ekskursiooni ja Läti metsateadlaste huvireisi juures Eestisse. Suhib tähelepanu asjaolule, et ekskursioonist Kilingi metsfondi, mis oli mitmeti huvitatud ja õpeliik, tõttis osa kõigest 3—4 (!) isikut. Läti metsateadlaste tõttis vastu läinud suvel Eestis E. Metsaülemate Ühingu ühes riigi metsatõõstuse ja riigimetsade valitsusega; õppereis läks hästi korda ning külalised-ametvõennad lahkusid

heade muljetega. Ühingu oli vastuvõtmisel kulusid ligi 250 krooni.

Kuna ühingu liikmetel ligi 800 krooni liikmemakse tasumata, annab peatoosolek juhatusle laiad volitused maksude sissenõudmiseks. Ntitud tähtaegadeks makse mitte diendanud liikmed loetakse ühinguist lahkunuks.

Möödunud aasta rahaline aruanne, tasakaalus fr. 1513,44, võetakse vastu ette pandud kujul:

1928. a. eelarve võetakse vastu järgmiselt:

I. T u l u d

Saldo 1. I. 1928. a.	fr. 343,70
1928. a. liikmemaksud	" 250,00
end. aast.	" 500,00

Kokku fr. 993,70

II. K u l u d

Kantselei ja asjaajamine	fr. 60,00
Sõidukulud	" 60,00
Esituskulud	" 380,00
Toetused	" 450,00
Saldo 31. XII. 1928	" 43,70

Kokku fr. 993,70

Aladeemilisele Mettseltsile — E. Mettsanduse Nastaraamatu väljaandmiseks — määrati 150 krooni toetust. Toetuse andmine „Eesti Mettsale“ jääb lahiseks, kuna põlnud saadud sellekohast avalduft Eesti Mettsateenijate Ühingu Keskjuhatuselt. Toetuse määramine oleneb ühingu rahalistest ressursidest, s. t. asjaolust, kuipalju käesoleiv. aastal tasutakse liikmemakse.

Luteks liikmeteks võetakse vastu:

1) Mettsateadlane K. Puhtvel, 2) Mettsa-

teadlane Joh. Oks, mettsataffaator; 3) Mettsaülem D. Uustalu; 4) Mettsarevident A. Surkatam; 5) Mettsateadlane B. Tiismann, sekretäriinstruktor; 6) Mettsaülem S. Wohlbrück, Kreenholmi vabriku maj. os. juhataja 7) Mettsaülemad E. Tiismann, 8) W. Piller; 9) J. Lufats; 10) W. Daniel; 11) A. Patvlotv; 12) E. Kull; 13) R. Päri; 14) A. Wenzel; 15) M. Romberg ja 16) abimeetisaülem E. Oks.

Peatoosolek avalis E. Mettsaülemate Ühingu põhikirja muutmiseks sellekohase komisjoni; komisjon muutku põhikiri ajakohasemaks, ning esitagu muudetud faiva järgmisel peatoosolekul.

Disustatakse käesoleival suvel korraldada ekskursioon Tartu Ülikooli õppemetsfondi ja volitatakse juhatus pidama tartvilisi läbi-rääkimisi.

Hra kohtuasjade ajaja A. Anderson kannab ette huvitatava referaadi juriidiliste küsimuste kohta mettsaasjanduse alal, mis rohkeid mõtteavaldusi esile kutsub. Referent lubab lahkesti oma kõne avaldada „Eesti Mettsas.“

Ametalaliste küsimuste all põelutakse mitmeid põnevaid päevaküsimusi.

Järgmine peatoosolek otustati pidada Tallinnas ühel ajal mettsateenijate kongressiga.

Ühingu uus juhatus kujunes järgmiselt: esimees hra R. Kruse, abiesimees hra A. Weeberg, sekretär hra B. Tiismann, asetäitja hra J. Oks, laekahoidja hra G. Kremser, asetäitja hra A. Andritz.

Komisjonikomisjon: hrad F. Reidolf, W. Wallner ja J. Nenn.

Aufodus: harrad J. Kitting, D. Daniel ja K. Nun.

Ühingu jooksev arve otustati Eesti Pangast viita üle Tallinna Krediit-panka.

Poolametlikud teated.

Maaforraalduje ja mettsade peavalitsufe käskkirjadest.

24. mail 1928 a. — Nr. 25.

Tartumaa Kambja mettsonna 2. järgu metsniffu ajut. f. t. nimetatakse Artadi Kruse, foosfeisus ettenähtud palgaga, päeva- ja sõidurahaga fr. 4.— kuus, arvates 7. maist 1928. a.

Pärnumaa Uudru metssonna 2. järgu metsniffu ajut. f. t. Jakob Hanschmidt nimetatakse 2. järgu metsonnikuks, arvates 15. maist 1928. a.

25. mail 1928. a. — Nr. 26.

Virumaa Pada metssonna 3. järgu metsaülemate ajut. f. t. Leonhard Puffow nimetatakse 3. järgu metsaülemaks, arvates 22. maist 1928. a.

Wõrumaa Sõmerpalu metsfonna metsnik Erich Berg wabastatakse omal palwel, arwates 15. aprillist 1928. a.

Wõrumaa Antsla metsfonna abimeetajilem Gotthard Kuff nimetatakse omal palwel sama metsfonna 1. järgu metsnikuks, koosseisus ettenähtud palgaga, päewa- ja sõidurahaga fr. 3.— tuus, arwates 16. mail 1928. a.

Wõrumaa Sõmerpalu metsfonna 2. järgu abimeetajilema ajut. l. t. Kristof Mangelson nimetatakse 2. järgu abimeetajilemaks, arwates 1. juunist 1928. a.

12. juuni! 1928. a. — Nr. 30.

Pärnumaa Orajõe metsfonna mettsailem Heinrich Götschel loetakse teenistujest omal palwel wabastatuks, arwates 25. aprillist 1928. a.

Pärnumaa Orajõe metsfonna mettsailema kohusetäitmine pannakse ajulistelt funi uue mettsailema nimetamiseni sama metsfonna abimeetajilema Alfred Sah'n'i peale, koosseisus ettenähtud 3. järgu mettsailema palga, päewa- ja sõidurahaga fr. 35.— tuus, arwates 25. aprillist 1928. a.

Pärnumaa Hallingu metsfonna 3. järgu mettsailem Karl Siimon paigutatakse omal palwel teenistusse hütvides ümber Orajõe metsfonna 3. järgu mettsailemaks, arwates 25. mail 1928. a.

Pärnumaa Hallingu metsfonna 3. järgu mettsailema aj. l. t. nimetatakse Orajõe metsfonna abimeetajilem Alfred Sah'n, koosseisus ettenähtud palgaga, päewa- ja sõidurahaga fr. 35.— tuus, arwates 25. mail 1928. a.

23. juunil 1928. a. — Nr. 34.

Wirumaa Gorodento metsfonna 1. jaosfonna 2. järgu metsniku aj. l. t. nimetatakse Theodor Jürgenfon, koosseisus ettenähtud palgaga, arwates 11. juunist 1928. a.

Wõrumaa Weriora metsfonna 3. järgu mettsailem Richard Päril paigutatakse omal palwel teenistusse hütvides ümber Wirumaa Sagabi metsfonna 3. järgu mettsailemaks, arwates 1. juunist 1928. a.

Wõrumaa Weriora metsfonna mettsailema kohusetäitmine pannakse ajulistelt funi uue mettsailema nimetamiseni sama metsfonna abimeetajilema Otto Müürsepp'a peale, arwates 1. juunist 1928. a.

Riigi mettsaameetnikkude ja mettsa- wahtide wormi kirjeldus.

(W. W. poolt 4. mail 1928. a. finnitatud).

21. Müttis (joonis nr. 4).

1. Maaforraalduse ja mettsade peatwalitsuse peadirektorile: jahiklubi tüüpi müttis, eest üldine kõrgus 8 fm, sellest alumine ja ülemine äär kumbki 4 fm kõrgu. Põhi ja mütti ülemine äär rohelashallist riidest, alumine äär rohelistest sametist; kolm helesrohelist tantu. Harilik pruunilt nahast allapoole langetu 6 fm. pikkune noff. Nofa kohal mütti alumisel äärel 1 fm laiune pruunilt nahast tormirihm. Tormirihmal mütti külge finnitamisest kummalgi otjal kullatavartoi wabariigi wapi kujutisega 1,25 fm läbimõduga nõõp; tormirihma kummalgi ot-

jal kolm 1×1 fm kullatavartoi paela; äärmise paela ja nõõbi kui ka üfifitute paelaide wahje 1/2 fm.

Mütti ees alumise ääre tefffohal kullatavartoi 3×2,5 fm metallmärk (joonis nr 7) — faks sülfiteeritud ristiseiswata tammeoksa, mille wahjel kullatavartoi põhjaga samatavartiilise 0,5 mm kriipfuga jertwatud riigitwapi kujutis kolme sülfiteeritud sinise leopardiga.

Mütti ülemise ääre tefffohal — ümmargune kullatavartoi fofard (joonis 6), läbimõduga 1,6 fm; teff fofardi eraldi külgejoedetud ofana 1 fm läbimõduga fontifenteeritud ringides riigitwartoid, miilised üksteijest eraldatud ja wälisfertwalt piiratud 0,5 mm laiuse kullatavartoi kriipfuga. Fofardi üldine kuju — tefffoht äärtest 0,4 fm wõrra kõrgem.

2. Riigimeetjade walitsuse direktorile — tormirihma kummalgi otjal faks 1×1 fm kullatavartoi paela; kõiges muus nagu eelmisel.

3. Riigimeetjade walitsuse ofafondade juhatajatele: tormirihma kummalgi otjal üks 1×1 fm kullatavartoi pael; kõiges muus nagu eelmisel.

4. Mettsainspektoritele: tormirihma kummalgi otjal kolm 1×1/2 fm kullatavartoi paela; nõõbi ja äärmise paela wahje 1/2 fm, üfifitute paelaide wahje 1/2 fm; kõiges muus nagu eelmisel.

5. Wanematele taffaatoritele ja sekretärinstruktorile: tormirihma kummalgi otjal faks 1×1/2 fm kullatavartoi paela; kõiges muus nagu eelmisel.

6. Taffaatoritele ja maamõõtjatele: tormirihma kummalgi otjal üks 1×1/2 fm kullatavartoi paela; kõiges muus nagu eelmisel.

7. Mettsaretvidentidele: tormirihma kummalgi otjal kolm hõbedawartoi 1×1/2 fm paela; müttimärgi tammeokjad hõbedawartwilised, wapikujutis nagu eelmisel; fofardi wälisfertwa ja riigitwarte piiratu ning eraldawad kriipfud hõbedawartoi; kõiges muus nagu eelmisel.

8. Mettsailematele: tormirihma kummalgi otjal faks hõbedawartoi 1×1/2 fm paela; kõiges muus nagu eelmisel.

9. Abimeetajilematele: tormirihma kummalgi otjal üks hõbedawartoi 1×1/2 fm pael; kõiges muus nagu eelmisel.

10. Metsonnikudele: mütti alumine äär tumeroheleisest riidest, pealmine äär ja põhi rohelashallist riidest; nõõbid wõormikuue wahjemad nõõbid, tormirihma otjadel puudutwad paelad; kõiges muus nagu eelmisel.

11. Mettsawahtidele: terwe mütt rohelashallist riidest kolme helesrohelse kandiga; kõiges muus nagu eelmisel.

B. T a l i m ü t s (joonised nr. 5 a, b, c).

1. Peadirektorile: Hallist nahast ilma nofata Soome kalurite mütti tüüpi, tagant ja külgedelt allakeerataw tuufumüttis tumeroheleisest riidest helesrohelliga kanditud põhjaga; märk ja fofard nagu eelmisel müttil, tantasse nahast otjal, mütti esiküljel. Nosti üle mütti põhja helesroheline tant; teff mütti põhja tumeroheleise riidega ületõmmatud 2 fm läbimõduga nõõp.

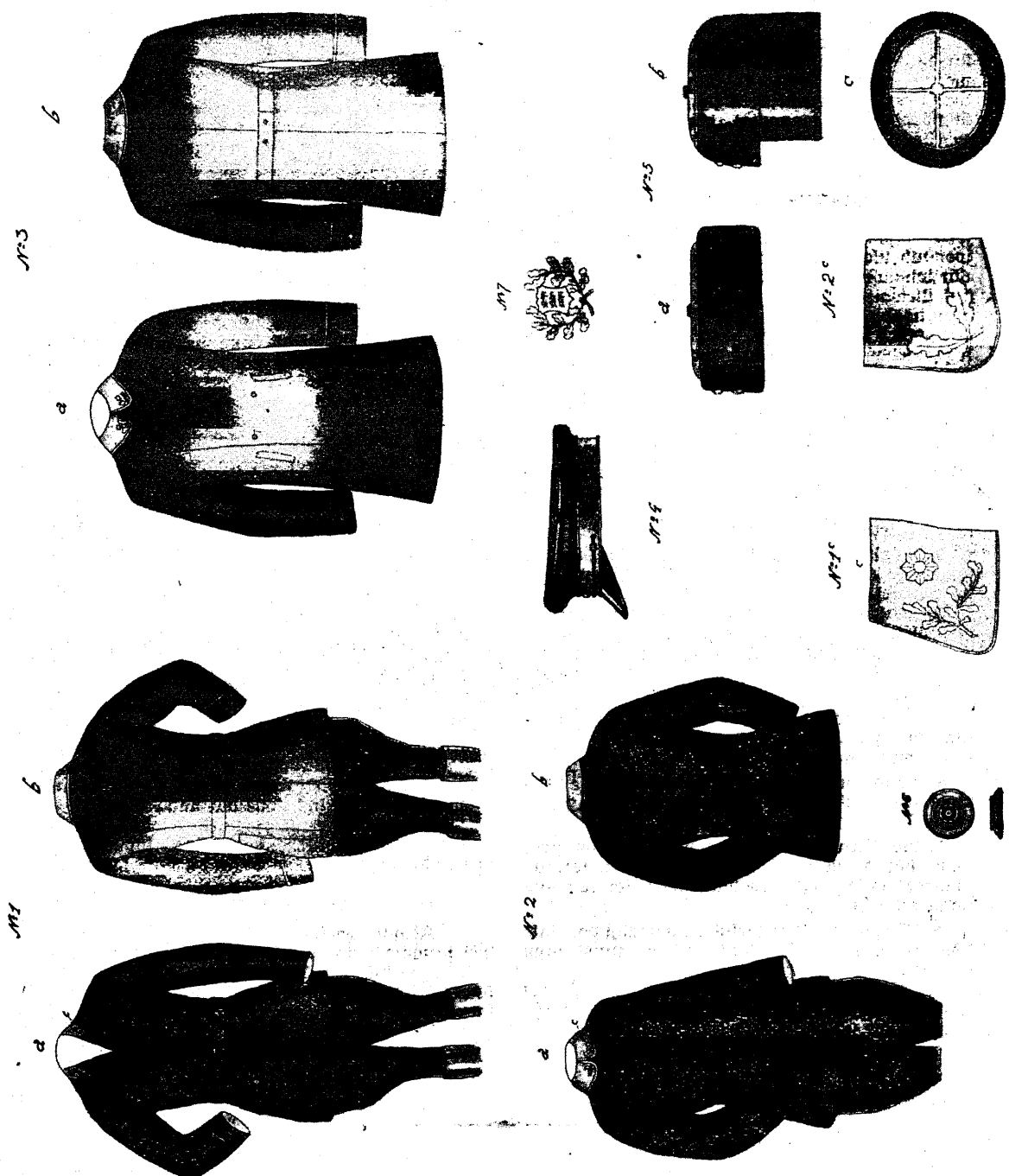
2. Riigimeetjade walitsuse direktorile: nagu eelmisel.

3. Ofafondade juhatajatele: nagu eelmisel.

4. Mettsainspektoritele: nagu eelmisel.

5. Wanematele taffaatoritele ja sekretärinstruktorile: nagu eelmisel.

6. Laskaatoritele ja maamõõtjatele: nagu eelmisel.

7. Metsarevidentidele: nagu eelmisel.

8. Metsajällematele: puudub kant risti üle põhja; kõiges muus nagu eelmisel.

9. Abimetsajällematele: nagu eelmisel.

10. Metsnikkudele: mütsi põhi rohetashallist riidest; risti üle mütsi põhja heteroheline kant; kõiges muus nagu eelmisel.

11. Metsajavahidele: puudub kant risti üle põhja; kõiges muus nagu eelmisel.

Närlus. Nr. nr. 7—11 — mütsimärk ja toarid nagu tutvemätsil — hõbedatavõilised.

D. Wormituub.

1. Peadirektorile (joonised nr. 1 a ja b) rohetas-hallist riidest kergelt taljes istutu tuub — mood: Inglise õhtuifleri frentšeh. Keset rinda ühes reas viis offüdeeritud 2,25 sm läbimõdduga metallnõopi, millel wabariigi wapi kujutis; lahtine rohelistest sametist kaelus; füseldõitega, helerohelisega tandidud; kaks rinna- ja kaks küljetastut; rinnatastutel nurgelise lõitega, küljetastutel õige lõitega lapid; lapid ilma tandideta; iga lapi sulgemiseks üks 1 sm läbimõdduga offüdeeritud wabariigi wapi kujutisega nõop; rinnatasku ülemineäär joondub ülemise tuuenõõbiga ja küljetasku ülemineäär viimase alumise nõõbiga. Rinnatasku tekkohal ülevalt alla toot; puusade (eelviimase alumise nõõbi) kohal tuue külge õmmeldud ilma tandideta nõõ. Selg — tšeh külje- ja ühe seljaõmblusega; seljaõmbluse alt tuni nõõni lahti lõigatud, lahtilõite ääred 5 sm laiusest üksteise peale.

Kuue kaelusel kummalgi pool pealpool füseldõiget tullaõartwi wälja õmmeldud wõi metallist stiiliseeritud tammeots; sellest tahapoole kolm suurt tullaõartwi tähte (joonised nr. 1 a ja c).

Räiste alumistel suudel 10 sm laiune tagasi-pöörduv jätk; kummalgi jätkul 2 wäikest (nagu tasutelgi) nõõpi; jätk ülevalt ja tagumise õmbluse kohalt helerohelisega tandidud.

2. Riigimeeskade walitsuse direktorile: kaeluse kummalgi pool kaks suurt tähte; kõiges muus nagu eelmisel.

3. Osafondade juhatajatele: kaeluse kummalgi pool üks suur täht; kõiges muus nagu eelmisel.

4. Metstainspektoritele: kaeluse kummalgi pool kolm wäikest tullaõartwi tähte; kõiges muus nagu eelmisel.

5. Wanematele taksaatoritele, sekretäriinstruktorile: kaelusel kummalgi pool kaks wäikest tähte; kõiges muus nagu eelmisel.

6. Taksaatoritele ja maamõõtjatele: kaeluse kummalgi pool üks wäike täht; kõiges muus nagu eelmisel.

7. Metstaretoidentidele: kaelusel kummalgi pool kolm hõbedawatwõllist wäikest tähte; stiiliseeritud tammeotsad samuti hõbedawatwõllised; kõiges muus nagu eelmisel.

8. Metstalllematele: kaelusel kummalgi pool kaks hõbedawatwõllist wäikest tähte; kõiges muus nagu eelmisel.

9. Alhimetstalllematele: kaelusel kummalgi pool üks hõbedawatwõllist wäike täht; kõiges muus nagu eelmisel.

Märkus. Wormituub kantakse kas walgete rinnaeifse ja traega ning musta kaelasõidemega wõi kaitseõartwi rinnaeifse, trae ja sõidmega.

10. Metstinnitubel (joonised nr. 2 a, b, c): rohetas-hallist riidest kergelt taljes istutu frentšeh 5 offüdeeritud 2,25 sm läbimõdduga metallnõõbiga, millel wabariigi wapi kujutis; kaks rinna ja kaks poolpõigiti küljetastut, seesmised, nurgelise wäljalõitega lapiga ja wäiteje nõõbiga, nõõbid nagu eelmisel; rinnatasku lapp helerohelisega tandidud. Keset rinda ülevalt alla roheline kant. Seljal kaks külje- ja ühe seljaõmblus; pealpool puuse üle selja küljeõmbluste waheline nõõpideta pöön; seljaõmblus pöönast tuue alumise ääreni lahti lõigatud, lahtilõite ääred 5 sm laiusest üksteise peal.

Kaelus rohelistest kalewist, kinnine, poollamato, ühe haagiga kinni kaitu, ümarguste nurkadega, roheline tandidu; kaeluse nurkadel hõbedawatwõlline tunnusmärk — kaks stiiliseeritud ristit tammelehte (joonis nr. 2 c).

Räiste jätk nagu eelmisel.

Metstawatwõlledele: trae nagu tuubiti rohetas-hallist riidest, tandidud nagu eelmisel; kõiges muus nagu eelmisel.

E. Püüfid.

Rõigile — rohetas-hallist riidest poolbrida — wõi pikad püüfid, wälisõmbluse kohalt helerohelisega tandidud.

F. Poolpalitu (joonis nr. 3).

Rõigile — rohetas-hallist kalewist harilit tšehreaga jope; kummaski reas viis samasugust nõõpi nagu tuuel; kaks lappidega nõõpideta seesmist küljetastut; rinna all kaks põikastut. Kaelus poollamato, ühe haagiga kinni kaitu, helerohelisega tandidud, — samast materjalist kui wastatwa ametniku tuuel. Selg sile, 2 samasuguse nõõbiga nagu ees 5 sm laiusest küljeõmbluste wahelisel pöönal. Seljaõmblus kinnine. Räiste suudel 15 sm laiune 2 wäikeste nõõbiga jätk, tandidud nagu tuuel.

Kaelusel kantakse samasuguseid eristuse- ja tunnusemärgid (stiiliseeritud tammeotsad, tammelehed ja tähed) nagu wastatwa ametniku tuue kaelusel.

G. Saapad.

Rõigile: poofbrida pütete kandmisel mustad wõi pruunid sääritud wõi wäitefed saapad tulp-säärifutega wõi pikkade sukkadega; pikkade pütete kandmisel harilitud wäitefed mustad wõi pruunid saapad wõi kingad.

(R. T. Nr. 48. 1928.)

Rutake

«Eesti Mets'a» tellimisega

teise poolaasta peale,
ei lehe saatmisel vahet
ei tuleks.

Ka võetakse tellimisi aasta al-
gusest peale ikka edasi vastu
ja saadetakse kõik seni ilmu-
nud numbrid tagant järele.

**Tellimisi võtavad vastu kõik vabariigi
postiasutused.**

«Eesti Mets'a» talitus.

Tahate teie oma raha paigutada
kindlasse kohta, siis ostke

LUTHERI MÕOBLIT

Meie mõõbli ostmine ei ole mitte kulu,
vaid sisseseadesse paigutatud kapi-
tal, sest teie ei omanda mitte hooaja
artikleid, vaid asju, mida teie oma
eluaeg tarvitate ja mis teile kestvalt
rõõmu valmistavad. Maitserikkalt ja
muğavalt sisseseatud kodu on kul-
tuurilise edu tunnusmärk. Meie mõõ-
bel erineb kõrgeväärtusliku töö ja
===== materjali headuse poolest. =====

A.-S. A. M. LUTHER

Müügikoht Tallinnas:
Vana Posti tän. 9,
kõnestraat 6-16.

Tartus: E. V. Jürgens'i äri, Vana tän. 17,
kõnestraat 7-88.

Valgas: P. Saretoki äri, Kesk tän. 15.